

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
	طلیحه		۸
۱	شورای راهبردی	موسی یا موسسان حکمت سرا چه کسانی هستند؟ در آغاز چه کسانی آن را راه اندازی کردند؟ و اکنون چگونه مدیریت می‌شود؟	۱۰
۱/۱	آیین نامه‌ی داخلی شورای راهبردی	فرآیند تعامل و گفتگوی اعضای شورای راهبردی چگونه است؟	۱۲
۲	لزوم تحول بنیادین در آموزش و پرورش	تحول در آموزش و پرورش یک باور ملی و حکومتی است اما چرا طرح جایگزین را به جای اصلاح آموزش و پرورش انتخاب کرده اید؟	۱۴
۳	ناکارآمدی ساختار رسمی موجود	تعلیم و تربیت رسمی موجود دانشمندان بزرگی را تحویل جامعه داده است و همه‌ی ما و خود شما مدعیان طرح تحول محصول همین ساختار تعلیم و تربیت رسمی موجود هستید پس چگونه می‌توانید آن را ناکارآمد بدانید؟	۱۷
۴	لزوم توجه به نقش مردم در تحول بنیادین	تحول در مدارس و دانشگاه یک فعالیت گسترده‌ی ملی نیاز دارد. چگونه می‌توانید با یک جمع محدود ادعای تحول در مدارس و دانشگاه داشته باشید؟	۱۸
۵	بومی سازی نمونک حاضر	آیا طرح حکمت‌سرا برای همه‌ی مخاطبین و فرهنگ‌های مختلف قابل استفاده است؟	۱۹
۶	تعلیم و تربیت رسالت آفرین متناسب با هر فرد	چه لزومی دارد یک حکمت‌جو با همه‌ی ساحات آشنایی داشته باشد؟	۲۱
۷	مدیریت خویشتن و جامعه تا امام متقین	اگر در آینده حکمت‌جویی که انتظار داشته‌اید مدیریت خویش را به نحو احسن انجام دهد ادعا کند از حضور مثلا هشت ساله اش در حکمت‌سرا پشیمان شده چه جوابی به او می‌دهید؟	۲۳
۷/۱	فاصله‌ی من تا امام المتقین	اگر بتوان گفت مطلوب هر انسانی امام‌المتقین شدن است، چگونه می‌توان وضعیت موجود خود را نسبت به این مطلوب بیابیم؟	۲۵
۸	سند راهبردی	حکمت‌سرا جهت رسیدن به نقطه‌ی اوج تعلیم و تربیتی خود دارای چه چشم اندازی است؟	۲۶
۹	سند مبانی نظری	الگوی نظام تعلیم و تربیتی حکمت‌سرا چیست؟	۲۷

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۱۰	ارکان حکمت جویی	ویژگی‌های بنیانی حاکم بر حکمت‌سرا چیست؟	۲۹
۱۱	نظام‌نامه‌ی حکمت‌جو	حکمت‌سرا به چه کسی می‌گوید دوره‌ی حکمت‌جویی را طی کرده است؟	۳۱
۱۲	نظام‌نامه‌ی اولیاء	چگونه می‌توان خانواده‌ها را متقاعد کرد که فرزندان خود را به این طرح بسپارند؟	۳۲
۱۳	بازوگیر	نقش بازوگیر در حکمت‌سرا چیست؟	۳۳
۱۳/۱	بازوگیر از زبان حکمت‌جویان	حکمت‌جویان برای آشنایی با جایگاه بازوگیر از چه متونی استفاده می‌کنند؟	۳۴
۱۴	شناسه‌های شخصیتی	آیا در حکمت‌سرا چیزی معادل خلاصه وضعیت تحصیلی مدرسه و دانشگاه وجود دارد؟	۳۵
۱۵	محتوای آموزشی (ساعات علم)	تفاوت‌های اصلی محتوای آموزش در حکمت‌سرا با محتوای آموزشی مدرسه و دانشگاه چیست؟	۳۶
۱۶	آشنایی مختصر با ساعات	مطالب ساعات چگونه جمع‌آوری می‌شوند و چه کسی آن‌ها را تایید و تصدیق می‌کند؟	۳۸
۱۶/۱	آشنایی مختصر با ساعات ویژه‌ی حکمت‌جویان	حکمت‌جویان برای آشنایی با روش ساختی از چه متونی استفاده می‌کنند؟	۴۰
۱۷	نمایه‌ی ساعات	حکمت‌جو در اولین رویارویی با هر ساعت چه چیزهایی از هر ساعت را فرا می‌گیرد؟	۴۱
۱۸	علم سودمند	ملاک علم نافع (علم سودمند) چیست و چه علومی در دیدگاه شما لا ینفع (علم غیر سودمند) به حساب می‌آید؟	۴۲
۱۹	ساعات ۳۲ گانه	عناوین ساعات ۳۲ گانه بر چه اساسی تعیین شده‌اند؟ آیا کمتر یا بیشتر شدن این ۳۲ عنوان متصور است؟	۴۴
۱۹/۱	اقتصاد و معیشت	از ساعت اقتصاد و معیشت، چه نکته‌ای را لازم به ذکر می‌دانید؟	۴۵
۱۹/۲	امداد و نجات	چه انگیزه‌هایی در حکمت‌جو ممکن است موجب انتخاب ساعت امداد و نجات گردد؟	۴۷
۱۹/۳	امور دفاعی و نظامی	محتوای ساعت امور دفاعی و نظامی با محتوای کتب آموزش و پرورش چه تفاوتی دارد؟	۴۸
۱۹/۴	تاریخ	علل کم انگیزه بودن حکمت‌جویان به ساعت تاریخ چیست؟	۴۹
۱۹/۵	تربیت بدن	آیا ساعت تربیت بدن فقط به بعد جسمانی حکمت‌جو توجه دارد؟	۵۰

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۱۹/۶	جغرافیا	کاربردهای عمومی ساحت جغرافیا برای حکمت‌جویان چیست و چه تعریفی از این ساحت دارید؟	۵۱
۱۹/۷	حکومت و علوم سیاسی	از حکمت‌جویی که ساحت حکومت و علوم سیاسی را انتخاب می‌کند چه حداقل انتظاراتی می‌رود؟	۵۲
۱۹/۸	خانواده و جامعه	ساحت خانواده و جامعه چه نقش کاربردی در زندگی حکمت‌جو می‌تواند داشته باشد؟	۵۳
۱۹/۹	دانش‌های ادبی	آیا ساحت دانش‌های ادبی مثل جایگاه دروس ادبیات در مدارس است؟	۵۴
۱۹/۱۰	دشمن‌شناسی	ساحت دشمن‌شناسی در حکمت‌سرا معادل چه دروسی در مدارس است؟	۵۵
۱۹/۱۱	رسانه و رایانه	عرصه‌های مختلفی که حکمت‌جو را در ساحت رسانه توانمند می‌کند، شامل چه مواردی است؟	۵۶
۱۹/۱۲	ریاضی	ساحت ریاضی شامل چه مباحثی برای حکمت‌جو خواهد بود؟	۵۷
۱۹/۱۳	زبان‌های رایج در دنیا (آلمانی، انگلیسی، فرانسه)	فلسفه‌ی قرار دادن ساحت زبان‌های رایج غربی در بین ساحات چیست؟	۵۸
۱۹/۱۴	زمین‌شناسی	محتوای ساحت زمین‌شناسی با کتب زمین‌شناسی مدارس چقدر هم پوشانی دارد؟	۵۹
۱۹/۱۵	سبک زندگی اسلامی	حکمت‌جو چگونه به ساحت سبک زندگی علاقه‌مند می‌شود؟	۶۰
۱۹/۱۶	شیمی	ساحت شیمی با چه ساحات دیگری مرتبط است که بتوان از طریق دیگر ساحات انگیزه‌ی انتخاب شیمی را در حکمت‌جو تقویت نمود؟	۶۱
۱۹/۱۷	عترت	موانع انتخاب ساحت عترت در حکمت‌جویان ممکن است چه چیزهایی باشد؟	۶۲
۱۹/۱۸	عربی	حداقل انتظاراتی که در ساحت عربی از حکمت‌جو می‌رود چیست؟	۶۳
۱۹/۱۹	عقاید	منظور از ساحت عقاید چیست؟	۶۴
۱۹/۲۰	علوم زیستی	چگونه می‌توان از ساحت علوم زیستی به عنوان ابزاری برای آیت فهمی استفاده نمود؟	۶۵

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۱۹/۲۱	فلسفه و مهارت‌های تفکر	چگونه ساحت فلسفه و مهارت‌های تفکر را به طور اجمال برای حکمت‌جو معرفی می‌کنید؟	۶۶
۱۹/۲۲	فنون مهارتی و حرفه‌ها	محتوای ساحت فنون مهارتی و حرفه‌ها شامل چه مهارت‌هایی می‌شود؟	۶۷
۱۹/۲۳	فیزیک	چگونه می‌توان علاقه مندی حکمت‌جویان به ساحت فیزیک را افزایش داد و تعریف شما از فیزیک چیست؟	۶۸
۱۹/۲۴	قرآن	مهم‌ترین اصلی که در ساحت قرآن برای حکمت‌جویان مدنظر قرار می‌گیرد، چیست؟	۶۹
۱۹/۲۵	قوانین حقوقی	چگونه می‌توانید در حکمت‌جویی که ساحت قوانین حقوقی را انتخاب نکرده است ایجاد انگیزه کنید؟	۷۰
۲۹/۲۶	کشت‌ورزی و دامپروری	از چه راه‌هایی می‌توان انگیزه‌ی حکمت‌جویان را به ساحت کشت‌ورزی و دامپروری تقویت نمود؟	۷۱
۱۹/۲۷	مدیریت و رهبری	تفاوت کاربرد ساحت مدیریت و رهبری بین دختران و پسران در چیست؟	۷۲
۱۹/۲۸	معرفت النفس (روانشناسی)	منظور از ساحت معرفت النفس چیست و این ساحت بین دیگر ساحات چه جایگاهی دارد؟	۷۳
۱۹/۲۹	مکاتب عرفانی	موانع و عوامل انگیزه‌ی حکمت‌جویان در انتخاب ساحت مکاتب عرفانی چیست؟	۷۴
۱۹/۳۰	منطق	ضرورت ارائه‌ی ساحت منطق برای حکمت‌جویان به چه خاطر بوده است؟	۷۵
۱۹/۳۱	نجوم	از چه راه‌هایی می‌توان ساحت نجوم را به حکمت‌جویی که آن را انتخاب نکرده معرفی نمود؟	۷۶
۱۹/۳۲	هنر	تفاوت‌های بارز ساحت هنر با آموزش هنر در مدارس چیست؟	۷۸
۲۰	روش آموزش (روش ساحتی)	اگر مسئولین حکمت‌سرا تشخیص دهند ساحت یا موضوع ساحتی، مورد نیاز حکمت‌جو است اما خودش آن ساحت یا موضوع را انتخاب نمی‌کند چه باید کرد؟	۷۹
۲۰/۱	غرفه داری	تفاوت شیوه‌ی آموزش در حکمت‌سرا با آموزش کلاسیک در مدارس به چه شیوه‌ی عملی به نوجوانان عرضه می‌شود؟	۸۱
۲۱	آنچه والدین از ساحات باید بدانند	نقش والدین در ارائه‌ی ساحات به حکمت‌جویان چیست؟	۸۲

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۲۲	آیت فهمی	چگونه ساحاتی که از علوم کاربردی اند مثل ریاضیات، هنر، ادبیات، زبان های خارجی، ... می توانند آیت و نشانه برای قرب الهی باشند؟	۸۳
۲۲/۱	سیر و سیاحت	اردوهای تفریحی، سفرهای زیارتی و بازدیدهای علمی که در مدارس رایج است در حکمت سرا چه جایگاهی دارد؟	۸۴
۲۳	نیمسال های حکمت جویی	گفته می شود هر حکمت جو دو دوره ی حدود چهارساله را طی می کند. چگونه معین می شود که حکمت جویی دوره ی اول را طی کرده است؟	۸۵
۲۴	پلکان انتخاب ساحات	چگونه حکمت جویی می تواند ساحتی را که نمی شناسد انتخاب کند؟	۸۶
۲۵	سعی حکمت جو	آیا تکلیف نخواستن و آزاد گذاشتن حکمت جویان تا خود به مرحله ی خواستن برسند مغایر با اهداف تربیتی و تهذیب نفس نمی باشد؟	۸۷
۲۶	مدرک	آیا حکمت جو می تواند مدارک تحصیلی مدارس و دانشگاه ها را هم بگیرد؟	۸۸
۲۷	رشدیابی (ارزشیابی)	فرآیند ارزیابی حکمت جو در حکمت سرا چگونه انجام می گیرد؟	۸۹
۲۸	همکاران	آیا حکمت سرا به همکار جدید نیاز دارد؟ نیاز خود را چگونه تامین می کند و آیا دوره های آموزشی و استخدامی برگزار می کند؟	۹۰
۲۸/۱	اسامی همکاران	همکاران حکمت سرا از آغاز تا کنون چه کسانی بوده اند؟	۹۲
۲۸/۲	شبکه ی یا حکیم	موضوعاتی که همهی همکاران حکمت سرا مخاطبش هستند چگونه به اطلاع همگان می رسد؟	۹۳
۲۹	ساختار تشکیلاتی	تعامل و همکاری کسانی که در حکمت سرا با یکدیگر تعامل دارند چگونه مدیریت می شود؟	۹۴
۳۰	جایگاه رسمی	حکمت سرا زیر نظر کدام سازمان یا موسسه ی دولتی است و محورهای قانونی فعالیت آن چیست؟	۹۶
۳۱	منشور ارزیابی	فرآیند ارزیابی طرح ها و فعالیت ها در حکمت سرا چگونه صورت می گیرد؟	۹۷

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۳۲	حکمت‌سرای لقمان	طراحی برنامه‌های حکمت سرا توسط چه کسانی انجام می‌شود و هماهنگی بین طراحی و اجرای برنامه‌ها چگونه صورت می‌گیرد؟	۹۸
۳۳	معبر	چه راهی وجود دارد تا علاقه مندان به آشنایی با حکمت‌سرا جایگاهی مناسب برای تعامل با حکمت سرا را بیابند و به سمت آرمان‌های آن حرکت نمایند؟	۹۹
۳۴	سایت	چرا سایت حکمت‌سرا آرمان‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های حکمت‌سرا را تبلیغ گسترده نمی‌کند؟	۱۰۱
۳۵	مجمع خیرین	انسجام افرادی که به حکمت‌سرا کمک معنوی و مادی می‌کنند و یا قصد کمک دارند چگونه صورت می‌گیرد؟	۱۰۳
۳۶	حکمت‌سرای سلمان	حکمت‌سرا چگونه حکمت‌جو می‌پذیرد و اولین حکمت‌جویان چه کسانی بودند؟	۱۰۵
۳۷	حکمت‌سرای کوثر	ویژگی‌های منحصر به فرد حکمت‌سرای دختران چیست؟	۱۰۶
۳۸	مقالات موضوعات بنیادی مربوط به دختران	تفاوت دختر و پسر از نظر مبانی حکمت‌سرا چیست؟	۱۰۷
۳۹	شورای مالی	آیا بابت ثبت‌نام، مبلغی از حکمت‌جویان دریافت می‌شود؟ مشکل خانواده‌های بی‌بضاعت چگونه حل می‌شود؟	۱۰۹
۴۰	آسیب شناسی	برای آسیب شناسی و راهکارهای آن در حکمت‌سرا چه تدبیری شده است؟	۱۱۰
۴۱	برنامه‌های گذشته	تاریخچه و فرآیندی که موجب طرح و عملیات حکمت‌سرا شد چه بوده است؟	۱۱۲
۴۱/۱	طرح زائر	سوابق آشنایی همکاران حکمت‌سرا بایکدیگر چه بوده است؟	۱۱۳
۴۲/۲	طرح مضطربین	همکاران حکمت‌سرا قبل از شروع طرح حکمت‌سرا چگونه منسجم شده‌اند؟	۱۱۴
۴۲	مدرسه‌ی بدون زنگ	گفته می‌شود اولین آشنایی عملی دانش آموزان مدارس با روش حکمت‌سرا "مدرسه‌ی بدون زنگ" است. منظور از آن چیست؟	۱۱۵
۴۳	سوالات مردمی	مهم‌ترین و بیشترین موضوعاتی که موجب ابهام و پرسش افراد راجع به حکمت‌سرا شده چه بوده؟ و چگونه رفع ابهام گردیده است؟	۱۱۷

شماره ضمیمه	عنوان ضمیمه	سوال	صفحه
۴۳/۱	سوالات منتخب مردمی	آیا نقشه‌ای اجمالی جهت یافتن پاسخ پرسش‌های افراد پیرامون حکمت‌سرا، تهیه شده است؟	۱۱۸
۴۴	برنامه‌های آینده	برنامه‌های آینده‌ی حکمت‌سرا چیست؟	۱۱۹
۴۴/۱	کودک‌سرا	حکمت‌سرا چه خدماتی به کودکان کمتر از سن هفت سال می‌دهد؟	۱۲۰
۴۵	واژه نامه	واژگان کلیدی رایج در حکمت‌سرا چیست و چگونه ساخته می‌شود؟	۱۲۱
۴۶	فهرست ضمائم	آیا بهتر نبود همه‌ی توضیحات تفصیلی راجع به کتاب حکمت‌سرا تدوین می‌شد و سپس حکمت‌سرا عملیات خود را شروع می‌کرد؟	۱۲۲

پیام آور صلوات الله علیه وآله وسلم می فرمایند:

الْعِلْمُ خَزَائِنٌ وَمِفْتَاحُهُ السُّؤَالُ فَاسْأَلُوا يَرْحَمَكُمُ اللَّهُ فَإِنَّهُ يُؤْجِرُ فِيهِ أَرْبَعَةً :
السَّائِلِ وَالْمُعَلِّمِ وَالْمَسْتَمِعِ وَالْمُحِبِّ لَهُمْ

دانش گنجینه باری است و کلید آن گنجینه ها پرسش است؛ پرسید که رحمت خداوند بر شما برسد، پس همانا بر اثر پرسش

چهار نفر پاداش می یابند: پرسنده و آموزنده، شنونده و دوستدار آن ها

(بحار الانوار)

بر اساس فرمایش حضرت امیرالمومنین که می فرمایند "فهم سؤال نیمی از جواب است"، می توان گفت حداقل نیمی از نعمت پژوهش هایی که تاکنون در حکمت سرا صورت گرفته مرهون سوالات مردمی است که از راه های گوناگون به حکمت سرا منتقل شده است.

سوالات مردمی، مجموعه پرسش هایی است که از طریق افراد مختلف اعم از همکاران، مخاطبان، اولیاء حکمت جویان، مراجعه کنندگان و دیگر افرادی که به نحوی از حکمت سرا مطلع می شده اند جمع آوری گردیده است.

این سوالات برای اولین بار در سال ۱۳۹۳ در یکی از سفرهایی که همکاران و حکمت جویان به زیارت امام هشتم علیه السلام مشرف شده بودند دسته بندی و مجلد شد و از آن سال تاکنون در نوبت های مختلف به روز رسانی شده است.

مجلدی که اکنون در دست شماست برگزیده‌ای از مجموعه سوالات مردمی است که در آن علاوه بر پاسخ مختصری که برای هر سوال تقدیم گردیده، افرادی به عنوان پاسخ دهندگان تفصیلی سوال معرفی گردیده‌اند.

این مجلد پیش‌کش است به آنان که حمله‌ی دشمن به عمق مدارس و دانشگاه را باور کرده‌اند و اقدام مردمی در طرح تحول مدارس و دانشگاه را خدمتی به انقلاب اسلامی و عمل خداپسندانه می‌دانند. به امید این که عامل دستور قرآنی "وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ" (آیه‌ی ۱۱ سوره‌ی ضحی) باشیم برای شما سه پیشنهاد داریم:

۱- مطالعه‌ی کتاب حکمت‌سرا را از نظر زمانی و مقامی مقدم بر این کتاب بدانید.

۲- سوال، ابهام یا موضوع مورد نیاز خود را در فهرست این مجلد جستجو فرمایید.

شورای راهبردی

۱) موسس یا موسسان حکمت سرا چه کسانی هستند؟ در آغاز چه کسانی آن را راه اندازی کردند؟ و اکنون چگونه مدیریت می شود؟

معمولا واژهی مؤسس و مدیر برای یک سازمان، موسسه و تشکیلات رسمی به کار می رود. حکمت سرا قبل از این که نهاد، موسسه یا تشکیلات رسمی باشد خواستگاه عدهای بوده که هیچ کدام را نمی توان تنها فرد موسس نامید.

از این رو می توان به جای واژهی "موسس"، این گونه گفت که بانیان تفکر راه اندازی حکمت سرا حدود ۴۰ نفر بوده اند که به دعوت یکی از دبیران آموزش و پرورش عزم طراحی ساختاری تحول یافته برای تعلیم و تربیت بعد از بلوغ (معادل دبیرستان و دانشگاه) نموده اند.

خواستگاه مشترک آن جمع ۴۰ نفره در سال ۸۷ این سوال بود که جوانان ما چه چیز را چرا و چگونه باید فرا بگیرند؟ در آن زمان برای این تحقیق، عنوانی به نام "حکمت سرا" تعریف نشده بود و هم اکنون نیز این تحقیق و پژوهش مردمی با بهره گیری از چندین جایگاه و موسسهی متفاوت که هر کدام نام هایی مثل لقمان، سلمان و کوثر و .... دارند به کار خود ادامه می دهد.

هم اکنون مجموعهی لقمان وظیفهی طراحی و پشتیبانی را به عهده دارد که با خدمت گذاری شورای راهبردی، اداره می شود.

دبیری این شورا براساس میزان فرصت و توانمندی افراد به یکی از اعضای شورا واگذار

می شود.

مجموعه‌ی سلمان که از سال ۹۱ خدمات عملیاتی به اولین پسران حکمت جو را داشته است.
از سال ۹۶، مدیریت تجمع‌های حکمت جویان به طور دوره‌ای توسط خودشان انجام می‌شود.
مجموعه‌ی کوثر که از سال ۹۳ خدمات عملیاتی به اولین دختران حکمت جو را داشته است.

آیین نامه ی داخلی شورای راهبردی

۱/۱) فرآیند تعامل و گفتگوی اعضای شورای راهبردی چگونه است؟

تعامل و تصمیم گیری های شورای راهبردی براساس اصول و مبانی اخلاقی است و در قالب آیین نامه ی داخلی که به توافق اعضای شورای راهبردی رسیده قابل بیان است.

موارد این آیین نامه با نظر اعضای شورای راهبردی قابل ویرایش و اصلاح است و صرفا به منظور نظام بخشی به تعاملات اعضاء با یکدیگر تنظیم شده است.

از مهم ترین اصول این آیین نامه می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱. هر یک از همکاران فعال که چند جلسه به عنوان مهمان در جمع شورای راهبردی حضور پیدا کرده باشند می توانند به عنوان عضو اصلی، همکار شورای راهبردی گردند.

۲. تجمع های مختص به شورای راهبردی حداقل هر ماه یک بار تشکیل می شود و در صورت لزوم با دعوت قبلی بیش از یک بار در ماه قابل برگزاری است.

۳. همه ی امور حکمت سرا بین هر یک از اعضای شورا به گونه ای تقسیم شده است که کاری در حکمت سرا بدون پشتیبانی و تولیت یکی از اعضای شورای راهبردی وجود ندارد.

۴. هر یک از اعضا موظف هستند دیگر اعضا را در جریان امور مربوط به خود که ممکن است به نوعی در حیطه ی دیگر اعضا باشد، قرار دهند.

۵. برای انجام فعالیتی که مربوط به هر یک از اعضا می باشد نیازی به رای گیری نیست و هر عضو در حیطه ی مربوط به خود فصل الخطاب می باشد.

۶. اگر یکی از اعضا برای موضوعی درخواست رای گیری نمود به احترام آن عضو در آن موضوع رای گیری انجام می شود.

۷. ترک و خروج از شورای راهبردی بعد از توجیه و جلب رضایت دیگر اعضا بلامانع است.
۸. دبیر شورا که مسئولیت هماهنگی برگزاری جلسات و پیگیری امور مربوط به شورا را دارد توسط یکی از اعضا که فرصت بیشتری دارد، صورت می‌گیرد.

لزوم تحول بنیادین در آموزش و پرورش

۲) تحول در آموزش و پرورش یک باور ملی و حکومتی است اما چرا طرح جایگزین را به جای اصلاح آموزش و پرورش انتخاب کرده اید؟

طرح تحولی که بحمدالله هم عموم مخاطبین که دانش آموزان و دانشجویان باشند و هم اساتید و مسئولین کشور و متخصصین فن، ضرورت آن را قبول دارند، معانی مختلفی دارد. نام یک تغییر روبنایی در آموزش و پرورش را هم می توان تحول نامید. به عنوان مثال تحول در یک ساختمان را چه می دانید؟ ساده ترین کاری که در ساختمان می توان انجام داد تغییر دکوراسیون آن است به گونه ای که فرد وقتی وارد ساختمان می شود می بیند اتاق افراد خانواده جابه جا شده، جای یخچال و گاز تغییر کرده و مبلمان منزل از سمتی به سمت دیگر برده شده ممکن است شما اسم این را بگذارید تحول در خانه. حال فرض کنید شخصی نازک کاری ساختمان را عوض کند، بگوید تاسیسات شامل سیستم گرمایشی، سرمایشی و آبرسانی مشکل دارد و باید تغییر کند. این هم تحول است و شما به این تغییر دوم هم می توانید بگویید "تحول در خانه"! و باز فرض کنید یک نفر بگوید من می خواهم این ساختمان را ویران کنم و از نو بسازم یعنی سفت کاری اش را هم باید عوض کنم مثلاً یک طبقه بوده و الان می خواهم سه طبقه بسازم. این هم از نظر شما می تواند تحول باشد. حال اگر کسی بگوید این زمین که شما در آن ساختمان ساختید غصبی است. من باید ابتدا تکلیف این زمین را مشخص کنم که مالکش کیست؟ و چقدر از آن زمین مال بنده است؟ این هم

تحول است. در اصل تغییر و تحول اول، دوم و سوم زیرمجموعه‌ای از تحول آخری است اگر کسی روی زمین علامت سوال گذاشت مطمئناً د کوراسیون خانه هم بازنگری خواهد شد.

اعتقاد ما در بحث تحول این است که تحولی درست است که تحول ماهوی و همه جانبه باشد. ما روی زمین، بستر و مبانی آموزش و پرورش و آموزش عالی موجود حرف داریم و روی تحمیل این ساختار به ملت و فرهنگمان علامت سوال می‌گذاریم جوابی هم که خودمان برایش داریم این است که فلسفه‌ی وجودی و ساختار اصلی آموزش و پرورش موجود، غربی، وارداتی، سکولار و غیر دینی بوده است و نیاز به بازنگری بنیانی دارد. نگاه وارد کنندگان این ساختار به انسان با نگاه اسلام به انسان تفاوت زیادی دارد پس تحول را باید از آنجا شروع کنیم. تعریف ما از هدف آموزش و پرورش با تعریف یک کشور اروپایی - غربی متفاوت است.

برای اصلاح آموزش و پرورش چند نوع مختلف متصور است:

طرح هم‌سو، طرح مکمل، طرح مجزا و طرح جایگزین

توضیح مکتوب این واژه‌ها در مستندات دی ماه ۸۹ قابل استفاده می‌باشد.

ما به عنوان یک نهاد مردمی موظفیم ضمن احترام به تحولی که در حال انجام است یک تحول مردمی را طراحی کنیم. ما معتقدیم مردم در تعلیم و تربیت نقش اساسی دارند و لازم نیست همه‌ی کارها در ساختارهای دولتی انجام شود این کار یک نمونه‌ی است برای یک تحول مردمی

که در دراز مدت در تعلیم و تربیت رسمی تاثیر گذار باشد. کارهای انجام شده در دبیرستان ها و دانشگاه ها را هم می توان با مسامحه تحول نامید اما این طرح پیشنهادی تحول زیر بنایی تر است.

ناکارآمدی ساختار تعلیم و تربیت رسمی موجود

۳) تعلیم و تربیت رسمی موجود دانشمندان بزرگی را تحویل جامعه داده است و همه‌ی ما و خود شما مدعیان طرح تحول محصول همین ساختار تعلیم و تربیت رسمی موجود هستید پس چگونه می‌توانید آن را ناکارآمد بدانید؟

برای این سوال حداقل چهار جواب قابل بیان است:

۱. منظور از ناکارآمدی این است که مدارس و دانشگاه ما به اهداف اولیه‌ی خود نرسیده است. هدف اصلی مدارس و دانشگاه مدیریت علمی و فرهنگی کودکان، نوجوانان و جوانان و نیز تولید علم است. ادعای ما این است که مدیریت علمی و تولید علم مطلوب بسیار کمتر از سطح مورد انتظار بوده است.
۲. فارغ‌التحصیلی تعدادی از فرهیختگان و دانشمندان فقط یکی از اهداف کوچک مدرسه و دانشگاه است. تعداد عظیمی از صاحبان مدرک بدون شغل و یا تحصیل کردگانی که در شغلی غیر مرتبط با تحصیل در حال فعالیت هستند در مقابل تعداد دانشمندان صدها برابر است و این نشانگر ناکارآمدی ساختارهای موجود در مدارس و دانشگاه است.
۳. هیچ فرهیخته و دانشمندی را نمی‌توان بیابید که با بسنده کردن به علوم موجود در مدارس و دانشگاه به مدارج علمی، دینی و عملی رسیده باشد به جرأت می‌توان گفت دانشمندان بزرگ جامعه‌ی ما به میزانی که خود را از چنگال این نظام رسمی نجات داده‌اند به جایی رسیده‌اند.
۴. انتظار از ما و امثال فارغ‌التحصیلان از مدارس و دانشگاه انتظاری بسیار بالاتر از این است که هستیم. شرایط موجود علمی و عملی کشور قابل ستایش و احترام است اما نسبت به راهی که باید می‌رفته‌ایم و باید برویم راه بسیار طولانی در پیش داریم.

لزوم توجه به نقش مردم در تحول بنیادین

۴) تحول در مدارس و دانشگاه یک فعالیت گسترده ی ملی نیاز دارد. چگونه می‌توانید با یک جمع محدود ادعای

تحول در مدارس و دانشگاه داشته باشید؟

در پاسخ به این سوال باید توجه نمود:

۱. عموم حرکات بزرگ و فتح قله‌های بلند به خصوص در عرصه‌های فرهنگی با یک اقدام کوچک و یک قدم کوتاه آغاز شده است.
۲. ادعا و هدف حکمت‌سرا ایجاد تحول در مدارس و دانشگاه نمی‌باشد بلکه آرمان حکمت‌سرا معرفی طرحی است که مردم و دولت بتوانند آن را برای ایجاد تحول به کار گیرند.
۳. نجات عده‌ای از دانش آموزان که به نتیجه‌ی هجرت رسیده‌اند از آن حیث که نمونه‌ی نجات بخشی است ارزشمند است نه از آن حیث که فراگیر است.
- فراگیری این طرح، ملزومات مادی و معنوی بسیاری می‌خواهد. معرفی و تبیین این ملزومات، کار مقدماتی و لازمی است که امید است توسط حکمت‌سرا انجام شود.
۴. اگر جمع محدودی بتوانند راه درستی را معرفی کنند می‌توانند در دیگر جوامع محدود و حتی نسل‌های آینده نقش الگو و قابل تعمیمی داشته باشند.
۵. اهمیت و بزرگی کار ایجاب می‌کند که این طرح در آغاز در کوچک‌ترین اندازه‌ی ممکن طراحی و اجرا گردد.
۶. معمولاً خط شکن‌ها نسبت به گردان‌های عملیات و پشتیبانی محدودترند.
۷. .... كَم مِّن فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةٌ كَثِيرَةٌ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ (آیه‌ی ۲۴۹ سوره‌ی مبارکه‌ی بقره)

(۵) آیا طرح حکمت سرا برای همه‌ی مخاطبین و فرهنگ‌های مختلف قابل استفاده است؟

حکمت سرا در چند لایه تولید محتوا می‌نماید. مبانی، ارکان، اصول، روش‌ها و سلايق عملیاتی از جمله لایه‌های اساسی موجود در حکمت سرا هستند که به ترتیب هر کدام از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند.

مثلا مبانی که شامل دیدگاه‌های انسان شناسی و اعتقاد به مبدأ و معاد و نبوت و امامت است از اساسی‌ترین دیدگاه‌های لازم جهت موفقیت طرح حکمت سرا برای هر نوع مخاطب است و یا توجه به ارکان که شامل لزوم توجه به انگیزه‌ی فطری، انتخاب انسانی و عمل صالح است، برای همه‌ی مجریان این طرح تعلیم و تربیتی لازم است.

اما در اتخاذ روش‌ها و سلايق عملیاتی لازم است مجریان این طرح بر اساس مخاطب و شرایط زمانی و فرهنگی، این نمونه را کاملا بومی سازی نمایند.

این بومی سازی در حدی متصور است که حتی می‌توان نام حکمت جو که جایگزین دانش آموز و دانشجوست را به نام‌های جایگزین دیگری تغییر داد.

شاهد این بیان، تفاوت‌های زیادی است که در مجموعه‌ی سلمان(پسران) و کوثر(دختران) صورت گرفت که به دلیل تفاوت جنسیت و تفاوت نیروی خدمت‌گزار و شرایط مخاطبین، بسیاری از روش‌ها و سلايق گوناگون عمل شد و می‌شود ولی توجه به ارکان یکسان بوده است.

به عبارت دیگر اگر مبانی را معادل زمین یک ساختمان، ارکان را معادل فنداسیون، اصول را معادل ستون‌ها، روش‌ها را معادل نازک کاری و سلايق عملیاتی را معادل وسایل داخلی منزل بدانیم می‌توان گفت با توجه به قوانین نظام مهندسی ساختمان، هرکس می‌تواند با سلیقه‌ی خود ساختمانی مناسب بنا نماید.

در مثال فوق قوانین نظام مهندسی معادل قوانین عقل و دین است.

۶) چه لزومی دارد یک حکمت جو با همه ی ساحات آشنایی داشته باشد؟

این سوال از سه منظر قابل تامل است:

۱. از منظر لزوم نگرش توحیدی: خداوند کمال مطلق است. خداوند خالق، همیشه حاضر ولی

غایب از دیده ی مادی ماست. با ابزارهای مادی و شهودی در صورتی می توان معرفت خداوند

را تقویت کرد که متوجه باشیم همه چیز صنع و خلق اوست. از ذات کامل خداوند به دور

است که چیزی را به غیر مسیر کمال آفریده باشد پس شناخت هرچه بیشتر مخلوقات اگر با

انگیزه ی الهی باشد ما را به کمال و شناخت بیشتر خداوند می رساند. انسان از کودکی و در

آغازین مراحل شناختش از چه چیز بودن اطرافش می پرسد. دائماً می پرسد این چیست؟ آن

چیست؟ این پرسش ها اگرچه ظاهراً از چستی اطراف است ولی حقیقت جویی انسان می تواند

این سوال ها را به چرایی و نهایتاً معرفت بیشتر به خداوند برساند.

خلاصه این که روحیه ی فطری حقیقت جویی شرط لازم معرفت الهی است و آشنایی با

مخلوقات از جمله شروط کافی آن است. در حقیقت از آن جا که حکمت جو باید به تمام ساحات

به دید نشانه و آیت بنگرد، لزوم آیت فهمی در او ایجاب می کند با همه ی ساحات به عنوان

"طرق الی الله" آشنایی اجمالی پیدا کند.

۲. از منظر لزوم خودشناسی حکمت جو: لزوم شناسایی استعداد و علاقه‌ی حکمت‌جویان ایجاب می‌کند که با سر نخ‌های اصلی از همه‌ی عرصه‌های علمی، معرفتی آشنا شود تا استعدادهای بالقوه و احتمالاً ناشناخته‌ی او بالفعل و کشف گردد. همچنین علاقه‌های گوناگون حکمت‌جویان مورد توجه قرار می‌گیرد و از طریق ارایه‌ی اطلس علوم، جهت و جایگاه واقعی خود را پیدا می‌کند. در این صورت علاقه‌های کاذب از صادق نیز تفکیک می‌گردد.

۳. از منظر لزوم نیازسنجی در جامعه: آشنایی حکمت‌جو با نقشه و فهرست اجمالی همه‌ی علوم موجب می‌شود که فرصتی برای شناخت وضع موجود و مطلوب جامعه پیدا کند. حکمت‌جو از این طریق فرصتی می‌یابد که به نیازمندی‌ها و توانمندی‌های کلی جامعه در عرصه‌های مختلف علمی پی‌ببرد.

۷) اگر در آینده حکمت جویی که انتظار داشته‌اید مدیریت خویش را به نحو احسن انجام دهد ادعا کند از حضور مثلاً هشت ساله اش در حکمت‌سرا پشیمان شده چه جوابی به او می‌دهید؟

برای این که بتوان به حکمت جوی پشیمان از حکمت جویی جوابی داد لازم است مقدماتی انجام شده باشد.

از آفات مهم حکمت جویی غرور و تعصب بی جا به مسیری است که انتخاب نموده. برای پیشگیری و مبارزه با این آفت و آسیب مهم، تدابیر زیر که همان مقدمات لازم برای پاسخ به حکمت جویان پشیمان است در نظر گرفته شده است:

۱. در طول مسیر حکمت جویی سعی می‌شود هر حکمت جو با دیگر همسالان خود که تحصیلات رایج را هدف خود قرار داده‌اند تعامل داشته باشد تا از محاسن مسیرهای غیر حکمت جویی نیز مطلع گردد و از آن‌ها استفاده کند.

۲. هر حکمت جو توسط بازوگیر خود حداقل در هر سال یک بار به طور جدی با این چالش رو به رو می‌شود که شاید شایسته باشد مسیر عموم دانش آموزان و دانشجویان را طی کند.

۳. لازم است به طور دائمی، تداوم فعالیت حکمت جو توسط اولیایش بررسی، اصلاح، بازنگری و تایید شود.

۴. هر بازوگیر اگرچه به عنوان همکار حکمت‌سرا شناخته می‌شود ولی موظف است صلاح حکمت‌جو را در نظر بگیرد و در صورت لزوم در هر کجای از راه حکمت‌جویی او را به مسیر دانش‌آموزی و دانش‌جویی سوق دهد.

۵. امکان اخذ مدارک رایج دیپلم و لیسانس از حکمت‌جو سلب نمی‌شود تا پلی را پشت سر خود خراب نکرده باشد.

با وجود همه‌ی تدابیر فوق‌متصور است هر انسانی به خصوص اگر قرار باشد بهترین مدیر خویش به اذن الله باشد، از گذشته‌ی خود پشیمان شود در این صورت حکمت‌سرا خود را موظف می‌داند به میزان منطق و تعقلی که در این پشیمانی وجود دارد امکان جبران آنچه حکمت‌جو از آن پشیمان شده است را فراهم آورد.

فاصله ی من تا امام المتقین

۷/۱) اگر بتوان گفت مطلوب هر انسانی امام المتقین شدن است، چگونه می توان وضعیت موجود خود را نسبت به این مطلوب بیابیم؟

برای پاسخ به این سوال توجه به این حدیث شریف مغتنم است:

من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة

کسی که بمیرد و نشناخته باشد امام زمانش را به مرگ جاهلیت مرده است.

بدون شک لازمه ی هر حرکت از جای خویش، مقصد و مقصود داشتن است. کسی که دعای ۷۴ سوره ی فرقان را آرمان خویش قرار داده، لازم است امام متقین حقیقی را بشناسد و به جرأت می توان گفت به میزانی که نسبت به امام زمان خویش معرفت پیدا کرده از مرگ جاهلی نجات یافته است.

وضعیت موجود کسی که آرمان خویش را تقرب به امام متقین قرار داده است براساس آیه ی ۱۴ سوره ی مبارکه ی قیامت " بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ " برخوردار پوشیده نیست.

همان گونه که در کلیه ی کتب عرفانی و اخلاقی ذکر گردیده اولین قدم ها برای حرکت از وضع موجود عبارت است از:

۱. ترک آلودگی هایی که در خویش یافته است.

۲. انجام واجباتی که مکلف به انجام آن است.

این دو مورد شامل مبارزه با ظلم های فردی و اجتماعی و شکر نعمت های وجودی نیز می شود.

۸) حکمت‌سرا جهت رسیدن به نقطه‌ی اوج تعلیم و تربیتی خود دارای چه چشم اندازی است ؟

در سند راهبردی حکمت‌سرا چشم انداز سال ۱۴۰۳ هجری شمسی این گونه معرفی گردیده است:

"حکمت‌سرا ازبیه کونده‌ی طرح جامع عملیاتی است که به عنوان نمونه برای حداقل ۴۰ دختر و پسر مهاجر از دبیرستان و دانشگاه اجرا گردیده است.

این طرح به عنوان الگوی پویای تعلیم و تزکیه برای مخاطبین دوزده‌ی سوم رشد (اوایل بلوغ تا زمان استقلال از خانگی پدری و مشغولیت متناسب با استعداد فرد و نیاز جامعه) توصیه می‌شود و اگر چه هم‌سو با باورهای شیعی و ملی است اما برای همگی انسان‌های انتخاب‌گر (به‌گزین) در همگی نقاط جهان قابل استفاده و بومی شدن است و می‌تواند به عنوان تحفه‌ای مضطرانه تقدیم به امام زمان (عج) گردد."

چشم انداز فوق در سال ۱۳۸۷ تنظیم گردیده و انتظار می‌رود که ان شاء الله پس از حدود ۱۵ سال از تنظیم آن، مورد دستیابی قرار گیرد.

بدیهی است تعمیم و عملیاتی شدن آن در سطح ملی نیاز به عزم ملی و زمانی بیشتر از سال ۱۴۰۳ دارد. همان گونه که در چشم انداز فوق اشاره شده است انتظار می‌رود تا سال ۱۴۰۳ این طرح به صورت کامل چنان طراحی شود که قابل توصیه به انسان‌های انتخاب‌گر باشد.

هر گونه تغییر در چشم انداز فوق توسط شورای راهبردی امکان پذیر است.

۹) الگوی نظام تعلیم و تربیتی حکمت سرا چیست؟

آرزویمان آن است که آن چه در مسجد النبی (صلوات الله علیه و آله) در زمان ۱۰ سال حضور پیام آور (ص) در مدینه رخ داد الگوی ما شود.

مسجد النبی (ص) فقط یک مسجد نبوده بلکه یک دانشگاه، یک محل آموزش، یک محل قرارداد و یک فضای محکمه‌ای بوده و اتفاقات مختلفی در آن رخ داده است حتی یک فضای صمیمی و ایجاد اخوت بین مؤمنین بوده است. معلم بشریت در آن جا ۱۰ سال حضور داشته و در طول آن مدت توانسته فهرستی از روش‌های خودش را به طور اجمالی اعمال کند و ما باید از این روش‌ها الگو بگیریم. البته این یک کار تخصصی و اجتهادی است و سلیقه ای نمی‌شود روی آن حکم کرد که از فلان رفتار حضرت در مسجد النبی (ص) حق داریم فلان رفتار تعلیم و تربیتی را اقتباس کنیم، ملزومات و تخصص‌های خودش را می‌طلبد. سوالاتی که در حکمت‌سرا تولید می‌شود مقدمه ایست برای انجام اجتهادهایی که از اهل فن مورد تقاضاست. پس هم نیاز است کار اجتهادی و کار فقه‌ای صورت گیرد تا روش‌های حضرت به دستور العمل تبدیل شود و هم ما باید با توسل و شفاعت جویی که از حضرت می‌کنیم تولید سوال نماییم و زمینه‌ی عمل به دستور العمل‌ها را ایجاد نماییم.

روش نزدیک شدن به الگوی مسجد النبی(ص) این گونه است که سعی می شود به محکمت و باورهای دینی و عقلی عمل شود و راجع به آنچه که محکمت تشخیص داده نمی شود از عقل جمعی استفاده گردد.

در طول مسیر نیز سعی بر آن است که برنامه ها به متخصصین هر دسته ارجاع داده شود تا مورد ارزیابی و تصدیق گری قرار گیرد.

۱۰) ویژگی‌های بنیانی حاکم بر حکمت‌سرا چیست؟

منظور از ارکان حاکم این است که مبناهای اعتقادیمان که شامل توحید، عدل، نبوت، امامت و معاد است باید رکن‌های نظام تعلیم و تربیتی مان را تشکیل دهد. اصول حاکم در حکمت‌سرا "رکن" نامیده شده است. (منظور از حاکم این است که همیشه محکم و حکم‌کننده است) کسی می‌تواند حکم دهد که محکم باشد محکم‌ترین چیز ما اصول اعتقادیمان است و بر اساس اصول دین، ارکان حکمت‌سرا تعریف شده است.

رکن یک: انسانی متعالی است که قصدش توحید محوری باشد. توحید یک انسان در فطرتش جستجو می‌شود. اگر تعلیم و تربیت با انگیزه‌های حقیقت‌جویی فطری منضوج باشد تعلیم و تربیت توحیدی است یعنی لازم است ریشه‌های حرکت فرد برای علم‌آموزی، انگیزه‌های الهی و فطری باشد.

رکن دو: لازم است به حق انتخابی که خداوند به بشر داده توجه ویژه شود. بواسطه‌ی استفاده‌ی صحیح از حق انتخاب در جهت عبودیت است که نبوت و امامت شریعت گردیده است. در ساختار تعلیم و تربیت باید حق انتخاب را به صورت حداکثری ایجاد کنیم و تا حدی که مخاطبمان ظرفیت دارد به او حق انتخاب بدهیم و جایی که ظرفیت ندارد ظرفیت به او بدهیم. هدف ما انتخاب‌گری اوست نه فقط عملکردش. اگر حکمت‌جو عملی بکند که متناسب عمل

مورد نظر ما باشد ولی خودش این عمل را انتخاب نکرده باشد یک قسمتی از کارش ابتر است یعنی یک جامعه‌ای داریم که عامل است ولی یک جامعه‌ی انتخاب‌گر نیست و با حذف ما اعمالش هم حذف می‌شود. منظور از حق انتخاب این است که انسان به سمت مقامی حرکت کند که عبد خداوند شدن را با طی کردن تبعیت و اطاعت از عقل و دین با تمام وجود برگزیند.

رکن سه: عمل صالح است. بر اساس معاد معتقدیم که تنها چیز ماندگار در آخرت عمل صالح است. عمل صالح یعنی عملی که اصلاح‌گر ما باشد. تعلیم و تربیت کارآمد یعنی من را اصلاح کند و مشکلات زندگی مرا چنان رفع کند که فردی موثر در جامعه‌گردم. به عبارت دیگر علم سودمند باشد و به عالم و اطرافیانش نفع ببخشد.

این سه رکن اصول حاکم در نظام تعلیم و تربیت حکمت‌سرا است که در سند راهبردی و سند مبانی نظری مفصلاً توضیح داده شده است.

۱۱) حکمت سرا به چه کسی می گوید دوره ی حکمت جویی را طی کرده است؟

به کسی که توانمندی یا آمادگی اشتغال و ازدواج را دارد . اشتغال به این معنی که بر اساس شناخت خویش، عرصه های علمی و نیاز جامعه بداند، بخواهد و بتواند در فرصت اصلی خود مشغول عمل صالحی گردد و توانایی زندگی مستقل از خانواده ی پدری را داشته باشد و ازدواج به معنی بلوغی است که استعداد و آمادگی انتخاب زوج خود را داشته باشد.

توضیح این که حکمت جویی ویژگی و خصوصیتی است که شایسته است هر انسانی تا پایان عمر متصف به آن باشد. طی کردن دوره ی حکمت جویی معادل فارغ التحصیلی از دانشگاه نیست بلکه معادل کسی است که رزقی را یافته و به میزان بهره مندی از آن رزق خود را موظف به انفاق می داند.

این که گفته می شود حکمت جو به مقامی برسد که: بداند، بخواهد و بتواند به این معناست که رزق معنوی آمادگی برای ازدواج و مشغولیت را پیدا کرده است.

به چنین حکمت جویی که از چنین رزقی بهره مند شده است در اصطلاح حکمت سرا، "حکمت یاب" گفته می شود و از آن جا که حکمت انتهایی ندارد که بتوان گفت کسی حکمت را یافته است، منظور از حکمت یابی این است که حداقل امکانات بالقوه برای استفاده از حکمت های الهی را یافته است.

(۱۲) چگونه می توان خانواده ها را متقاعد کرد که فرزندان خود را به این طرح بسپارند؟

قرار نیست خانواده ای فرزندش را به حکمت سرا بسپارد بلکه قرار است اولیاء حکمت سرا را بازوی خود قرار دهند. حکمت سرا با سپردن فرزندان مخالف است و وظیفه ی اصلی خود را خدمت گزاری به خانواده می داند نه حکمت جو!

راه های معرفی حکمت سرا به اولیاء عبارت است از:

۱. تبیین برنامه ها و اهداف به صورت مکتوب و شفاهی

۲. نشان دادن میدانی برنامه ها

۳. خدمات رسانی های موردی به فرزندشان در دوره ی حکمت دوستی و حکمت خواهی

دوره ی حکمت دوستی برنامه هایی است که دانش آموزان بدون این که حکمت سرا را به عنوان جایگزین مدرسه بدانند در آن فعالیت می کنند و هدف این است که دانش آموزان با جایگاه اختیار و انتخاب آشنا گردند و اولیای دانش آموزان فرصت آشنایی با آرمان ها و روش های حکمت سرا را پیدا کنند.

دوره ی حکمت خواهی مربوط به دانش آموزانی است که یکی از گزینه های تحصیلی خود را در حکمت سرا یافته اند و برای تطبیق قدرت انتخاب خود با حکمت سرا فعالیت می کنند.

در دوره ی حکمت خواهی نیز اولیاء با شرایط و محدودیت های دوره ی حکمت جویی بیشتر آشنا می شوند.

بازوگیر

(۱۳) نقش بازوگیر در حکمت سرا چیست؟

در کنار همه‌ی مدرسین و اساتیدی که برای آشنایی با ساحات به حکمت جو خدمت می‌کنند در حکمت سرا شخصی تحت عنوان بازوگیر ایفاء نقش می‌نماید که با نیتی خالص و دیدی فراگیر می‌تواند جایگزین مجموعه مسئولیت‌های مشاور، مربی پرورشی، دبیر یا استاد راهنما و ناظم تربیتی در مدارس و دانشگاه شود تا به عنوان یاور ولی، یاری‌گر حکمت جو برای مدیریت جمیع ابعاد وجودی‌اش باشد.

از آن جا که حکمت جو در هر عزیمتی و نیز در تداوم راه حکمت جویی نوعی تکامل همه جانبه‌ی انسانی را با رویکرد کتاب و سنت دنبال می‌کند لذا به بازوگیری نیاز دارد که :

۱. همراهی در مواقف و مسیرهای زندگی حکمت جو را در حوزه‌های گوناگون وظیفه‌ی خود بداند و نه تنها نقطه‌ی رجوع که خود احوال رس حکمت جویان باشد.
  ۲. اگرچه در همه‌ی علوم و معارف متخصص و جامع الاطراف نیست ولی دارای نگاهی جامع و کلی است تا راه‌گشای حکمت جو در انتخاب علوم و معارف مختلف باشد.
  ۳. جنبه‌های روحی و جسمی و شخصیتی حکمت جو را به طور مستمر مدنظر داشته باشد تا امکان مدیریت خویشتن وی را در جنبه‌های مذکور ایجاد نماید.
- لازم به تذکر است که حکمت جو و بازوگیر در فرآیندی که با کمک مدیر حکمت سرا و اولیای حکمت جو انجام می‌شود یکدیگر را انتخاب می‌کنند.

بازوگیر از زبان حکمت جویان

۱۳/۱) حکمت جویان برای آشنایی با جایگاه بازوگیر از چه متونی استفاده می کنند؟

به منظور آشنایی حکمت جویان با جایگاه بازوگیر که در مدارس کمتر معادل داشته است اقدامات گوناگونی انجام می شود از جمله:

۱. آشنایی عملی با تعامل و رفتاری که از بازوگیران خود می بینند.
۲. کمک گیری از اولیاء که متون مربوط به بازوگیری را مطالعه نموده اند.
۳. بازنویسی متون مربوط به بازوگیری که توسط خود حکمت جویان انجام شود.

برای انجام فعالیت سوم بین همه ی حکمت جویان فراخوان داده می شود که در صورت تمایل متن معرفی جایگاه بازوگیر را مطالعه نمایند و با ادبیات خودشان بازنویسی کنند. پس از این که تعدادی از حکمت جویان علاقه مند متن بازوگیر را بازنویسی نمودند برای تعیین میزان موفقیتشان از دیگر حکمت جویان تقاضا می شود آن متن را مطالعه نموده و میزان ارتباطی که با آن پیدا کرده اند را بیان کنند.

نکات انتقادی و اصلاحیه ی دیگر حکمت جویان می تواند به عنوان ویرایش های بعدی متن " بازوگیر از زبان حکمت جو " به حساب آید.

هم اکنون ضمیمه ی ۱۳/۱ تحت عنوان " معرفی بازوگیر از زبان حکمت جو " ویرایش تابستان ۹۳، که توسط تعدادی از حکمت جویان بازنویسی شده است، قابل استفاده ی دیگر حکمت جویان می باشد.

شناسه‌های شخصیتی

(۱۴) آیا در حکمت‌سرا چیزی معادل خلاصه وضعیت تحصیلی مدرسه و دانشگاه وجود دارد؟

بله، شناسه‌های شخصیتی مجموعه مطالبی است که شکل‌گیری شخصیت حکمت‌جو را ثبت می‌کند. نمون برگ‌های مربوط به شناسه‌های شخصیتی هم چون دفتر خاطراتی است که سیر ابعاد مختلف شخصیتی حکمت‌جو را گزارش می‌دهد.

هدف از شناسه‌های شخصیتی، ثبت حداکثری سیر ابعاد شخصیتی حکمت‌جوست.

این شناسه‌ها توسط حکمت‌جو و افراد مرتبط با وی تکمیل و استفاده می‌شود.

تفاوت شناسه‌های شخصیت با خلاصه وضعیت تحصیلی از نظر محتوا این است که در خلاصه وضعیت تحصیلی صرفاً میزان پیشرفت علمی دانش‌آموز و دانشجو در قالب نمره ثبت می‌شود اما در پوشه‌ی شخصیتی حکمت‌جو ابعاد مختلف شخصیتی شامل:

۱- جسمانی ۲- عقلانیت ۳- اعتقادی ۴- عاطفی ۵- اجتماعی ۶- تحصیلی ۷- ارادی، ایمانی ثبت می‌گردد.

از دیگر تفاوت‌های تهیه‌ی این پوشه با خلاصه وضعیت تحصیلی مدرسه و دانشگاه این است که حکمت‌جو در تدوین و تهیه‌ی آن نقش فعال دارد.

(۱۵) تفاوت‌های اصلی محتوای آموزش در حکمت‌سرا با محتوای آموزشی مدرسه و دانشگاه چیست؟

محتوای آموزش در حکمت‌سرا:

۱. با راهنمایی مدیران علمی متخصص (مدیر ساحت) توسط هر حکمت‌جو انتخاب می‌شود.
۲. شامل تمام علوم قابل فهم و مورد انتخاب حکمت‌جو است.
۳. معمولاً در محیط‌های زندگی و خارج از چهاردیواری مکان‌های متعلق به حکمت‌سرا آموزش داده می‌شود.
۴. براساس انگیزه‌های فطری حکمت‌جو انتخاب می‌گردد و می‌تواند منحصر به فرد یک حکمت‌جو باشد.
۵. با نظارت اولیاء و بازوگیری که به شرایط شخصیت هر حکمت‌جو آگاه است انتخاب می‌شود.
۶. محدود به چند کتاب درسی نیست و در قالب ۳۲ موضوع علمی، معرفتی و مهارتی (ساحات علم) طبقه بندی شده است.
۷. در آغاز هر شش ماه مجدداً انتخاب می‌شود به صورتی که پس از حدود چهارسال (دوره‌ی اول) حکمت‌جو با همه‌ی ساحات آشنایی اجمالی پیدا می‌کند.
۸. در حدود چهارسال دوره دوم، حکمت‌جو می‌تواند براساس استعداد و نیاز شناسایی شده از جامعه در بعضی ساحات متخصص شود.

۹. به گونه‌ای ارایه می‌گردد که کم‌ترین پیش‌نیاز را داشته باشد.

۱۰. مواردی از علوم فرا گرفته می‌شود که برای حکمت‌جو علم نافع به حساب آید.

۱۱. معمولاً از کل به جز آموزش داده می‌شود تا نگاه آغازین حکمت‌جو به علوم بیشتر شبیه به

نگاه پرنده به زمین باشد تا خزنده در زمین.

آشنایی مختصر با ساحات

(۱۶) مطالب ساحات چگونه جمع آوری می‌شوند و چه کسی آن‌ها را تایید و تصدیق می‌کند؟

برای هر یک از ساحات ۳۲ گانه یک فرد یا تیم متخصص در آن حوزه موارد ۱۵ گانه‌ی زیر

را تهیه می‌کند:

تعریف ساحات	۱
هدف و ضرورت ارائه ساحات	۲
حوزه‌های کلی به همراه تعریف و طبقه‌بندی حوزه‌های کلی	۳
عناوین اصلی به همراه تعریف و طبقه‌بندی عناوین اصلی	۴
جایگاه کاربردی عناوین اصلی	۵
کتب و منابع موجود	۶
دانشمندان و متفکران و راه‌های ارتباطی با ایشان	۷
تاریخچه ساحات	۸
حداقل‌های ساحات	۹
حداقل پیش‌نیازها برای ساحات	۱۰
میزان انطباق محتوا با کتب نظام فعلی	۱۱
آسیب‌شناسی ساحات	۱۲
شیوه‌های اختصاصی ارائه محتوا	۱۳
راهنمایان ساحات برای ارائه محتوا	۱۴
ارزیابان و تصدیق‌گران ساحات	۱۵

اتمام این ۱۵ مرحله، پایان اولین نسخه‌ی آن ساحات به حساب می‌آید و با توجه به پژوهشی بودن طرح همچنان آمادگی دریافت و تهیه‌ی نسخه‌های پیشنهادی دیگر توسط دیگر متخصصین وجود دارد.

در مرحله‌ی پانزدهم تدوین‌گر ساحت چندین ارزیاب و تصدیق‌گر در آن علم را معرفی می‌کند تا آنچه تدوین‌گردیده است به رؤیت و نظر ارزیابان برسد و از نظرات اصلاحی آنان استفاده شود. در این مرحله جا دارد از فرهیختگان و متخصصین که آمادگی مطالعه و اظهار نظر راجع به محتوای تولیدی را دارند دعوت شود که با دریافت محتوای مورد نیازشان از طریق مسئول ساحت به این پژوهش دست‌یاری دهند.

آشنایی مختصر با ساحات ویژه ی حکمت جویان

(۱۶/۱) حکمت جویان برای آشنایی با روش ساحتی از چه متونی استفاده می کنند؟

روش ساحتی که برای حکمت جویان تازه وارد به حکمت سرا کمی بیگانه و پیچیده به نظر می رسد، به دلیل سنخیت و ارتباطی که با فطرت انتخاب گر حکمت جویان دارد در زمان کوتاهی به عنوان روشی مانوس و مطلوب جای خود را بین حکمت جویان باز می کند.

این نکته تا حدی محسوس است که چه بسا توجیه حکمت جویان برای روش ساحتی از توجیه مدرسان و معلمان، زودتر و سهل تر صورت گرفته است.

به منظور استفاده از توان حکمت جویان در فهم خوبی که از روش ساحتی داشته اند تعدادی از آن ها مبادرت به تنظیم متنی تحت عنوان "آشنایی مختصر با ساحات ویژه ی حکمت جویان" نمودند.

این متن که به قلم خود حکمت جویان است می تواند در اختیار دیگر حکمت جویان یا نوجوانان علاقه مند به آشنایی با روش ساحتی قرار گیرد.

بدیهی است ویرایش این متن بر اساس مطالعه ی حکمت جویان و اظهار نظراتی که پیرامون متن ارائه می دهند، صورت می پذیرد.

(۱۷) حکمت جو در اولین رویارویی با هر ساحت چه چیزهایی از هر ساحت را فرا می گیرد؟

رویارویی حکمت جو با هر ساحت در حکمت سرا در دو زمان اتفاق می افتد. یکی قبل از انتخاب ساحت و یکی بعد از انتخاب. دقیقاً همان گونه که شما برای انتخاب یک عطر لازم است از ظاهر، قیمت و مختصری از رایحه ی آن مطلع شوید حکمت جو نیز در اولین رویارویی با ساحت با نمایه ی کلی آن ساحت آشنا می شود.

محتوای این نمایه برای هر ساحت عبارت است از:

۱. تعریف

۲. هدف، ضرورت و موضوع

۳. طبقه بندی های اصلی و کلی

۴. تاریخچه ی بسیار گذرا و اشاره وار

۵. نمونه ای از کاربردهای جزئی

۶. سوالات و نیافته های علمی بشر پیرامون آن

۷. آشنایی با بعضی از منابع مطالعاتی

۸. آشنایی با بعضی از استفاده کنندگان از آن

به مراحل فوق تبیین ساحت گفته می شود که لازمه ی انتخاب ساحت است.

پس از تبیین ساحت در صورتی که حکمت جو آن را انتخاب کرد رویارویی حکمت جو با ساحت گسترده تر می شود که در روش ساحتی (ضمیمه ۲۰) توضیح داده شده است.

۱۸) ملاک علم نافع (علم سودمند) چیست و چه علومی در دیدگاه شما، لاینفع (علم غیر سودمند) به حساب می آید؟

علم با همه‌ی ارزش و مقامی که دارد به دو قسمت سودمند و غیر سودمند و حتی مضر طبقه بندی می شود.

توجه به این طبقه بندی در علوم و نجات مخاطبین از پرداختن به علوم مضر یا غیر نافع از اهداف متعالی حکمت سراسر است. به طور خلاصه می توان ملاک های علم نافع را در موارد زیر برشمرد، بدین صورت که هر علمی به میزانی که ملاک های زیر را بیشتر داشته باشد، سودمندتر است:

۱. علم آموز با نیت و انگیزه ی حقیقت جویی آن علم را بیاموزد.

۲. موضوع علم به بندگی انسان و رشد و تعالی او کمک کند.

۳. در وجود علم آموز موجب خشیت و نورانیت قلب شود.

۴. مورد نیاز جامعه ی انسانی باشد.

۵. منجر به عمل صالح در عالم گردد.

برای روشن شدن مطلب، علم که خوراک جان است را با غذایی که خوراک تن است مقایسه
نمایید. در صورتی غذا و خوراک برای ما سودمند است که:

۱. به قصد فایده و رفع نیاز به مواد غذایی، مصرف کنیم نه به قصد لذت و خوشمزگی چنان
بخوریم که دچار اضافه وزن گردیم. این اصل با گفتن "بسم الله" در آغاز غذا خوردن معرفی
می‌گردد.

۲. مواد تشکیل دهنده‌ی غذا سالم و مفید باشد. این اصل با نماد "فلینظر الانسان الى طعامه" معرفی
می‌گردد.

۳. غذای سالم با شرایط مزاجی و گوارشی ما مطابقت داشته باشد. این اصل با "ما رزقناکم" معرفی
می‌گردد.

۴. بدن ما به آن غذا احتیاج داشته باشد. این اصل با "کلوا و اشربوا و لاتسرفوا" معرفی می‌گردد.

۵. پس از مصرف غذا از انرژی حاصل از آن غذا در جهت کمال استفاده ببریم. این اصل با نماد
گفتن "الحمد لله و شکر لله" در پایان غذا معرفی می‌گردد.

۱۹) عناوین ساعات ۳۲ گانه بر چه اساسی تعیین شده اند؟ آیا کمتر یا بیشتر شدن این ۳۲ عنوان متصور است؟

در تعیین عناوین ساعات سه مولفه‌ی زیر تعیین کننده بوده‌اند:

۱. استفاده از قرآن و عترت در تعیین و معرفی علوم و دانش‌های توصیه شده.
۲. احصاء علوم رایج و موجود در مراکز علمی و جامعه مثل رشته‌های دانشگاهی و شغل‌های گوناگونی که به علوم مختلف نیاز دارد.
۳. در نظر گرفتن سطح درک و فهم عمومی جوانان در رده‌ی سنی بعد از بلوغ با توجه به مولفه‌های فوق، عرصه‌های گوناگونی از علوم، معارف، مهارت و هنر در قالب ۳۲ ساعت معرفی گردیده است.

در حقیقت، تدوین کنندگان عناوین ساعات دنبال این بوده‌اند که بتوانند سرچشمه‌های علوم گوناگون موجود در مراکز علمی و اشتغالی جامعه را با در نظر گرفتن نیاز جوانان و آرمان‌های دینی معرفی نمایند.

در همین جا از شما خواننده‌ی عزیز دعوت می‌شود با دقت نظر بررسی نمایید که اگر یک رشته‌ی دانشگاهی یا شغلی در جامعه و یا توصیه‌ای در دین وجود دارد که به عنوان زیر مجموعه‌ی یک یا چند ساعت قرار نمی‌گیرد آن مورد یا موارد را به مسئول ساعات اعلام فرمایید.

شایان ذکر است طبقه بندی این ۳۲ ساعت بر اساس فهم عموم مخاطب است و طبقه بندی منطقی علوم لازم است توسط بازوگیران که یاریگر حکمت‌جویان در انتخاب ساعات هستند مد نظر قرار گیرد.

بر اساس مطالب فوق تلفیق یا تفکیک نمودن این ۳۲ عنوان برای مخاطبین گوناگون قابل توصیه است.

(۱۹/۱) از ساحت اقتصاد و معیشت، چه نکته ای را لازم به ذکر می دانید؟

برای ایجاد انگیزه‌ی حکمت‌جویان در انتخاب ساحت اقتصاد و معیشت این مقدمه لازم است که جنگ امروزی بین کشورها، فقط مبارزه‌ی نظامی با تانک و توپ نیست بلکه صحنه‌ی جنگ در عرصه‌ی اقتصاد، به وسعت تمام قاره‌ها و کشورها به خصوص کشوری همچون ایران با گفتمانی انقلابی است. بسیاری از تصمیمات سیاسی کشورها تحت تأثیر مسائل اقتصادی قرار می‌گیرد و قدرت‌های سیاسی کشورها در خدمت فعالان اقتصادی برای توسعه بازارهای محصولات خود قرار می‌گیرند و از اهرم اقتصاد برای تهدید و تطمیع کشورها در جهت تصمیم‌گیری سیاسی استفاده می‌شود. از این رو هر تصمیم سیاسی سیاستمداران یک پیامد اقتصادی دارد که عدم توجه به آن ممکن است عواقب شدیدی در بر داشته باشد و دانستن اقتصاد آن برای همه‌ی مردم به ویژه حکمت‌جویان برای به کارگیری در فعالیت خود ضروری می‌باشد.

آموختن علم (تاکید بر علم به عنوان بخشی از ساحت) اقتصاد برای درک مسائل مادی افراد و تصمیم‌گیری در سطح خرد و کلان (فرد، خانوار، بنگاه و یا یک کشور) به افزایش سطح رفاه جامعه و جلوگیری از هدر رفتن منابع کمک می‌کند.

علم اقتصاد از سایر علوم از جمله علوم سیاسی، ریاضیات، آمار، روانشناسی، جامعه‌شناسی، فیزیک، محیط زیست و... برای تکامل و پیشرفت خود بهره برداری می‌نماید و دید وسیعی نسبت به رفتار بشر به عنوان یک فرد اقتصادی و اجتماعی ایجاد می‌نماید.

از آن‌جا که بسیاری از افراد ناگزیر هستند به خاطر مشاغل مدیریتی و یا هرگونه مشارکت در امور معاش و فعالیت اجتماعی خود تصمیمات اقتصادی اتخاذ کنند، عدم آشنایی آن‌ها با علم

اقتصاد و مفاهیم خاص آن، آن‌ها را با مشکلات عدیده‌ای در امور روزمره روبرو کرده است، به طوری که عموم مردم ناگزیر گردیده‌اند به مطالعه کتاب‌های علم اقتصاد روی آورند و برخی دیگر نیز ناگزیر به مشورت با افراد مطلع در زمینه مسائل اقتصادی شده‌اند.

توجه به آفات، نواقص و مغایرت‌های علم اقتصاد از دیدگاه اسلامی و استخراج چارچوب نظام اقتصادی اسلام، از مواردیست که باید مورد توجه حکمت‌جویان قرار گیرد و این خود حرکت دهنده‌ی حکمت‌جوست.

ساحت امداد و نجات

۱۹/۲) چه انگیزه‌هایی در حکمت جو ممکن است موجب انتخاب ساحت امداد و نجات گردد؟

ساحت امداد و نجات می‌تواند سرچشمه‌ی شغل‌هایی از قبیل: امدادگر کوهستان، امدادگر راه و جاده، امدادگر درون شهری، آتش‌نشان، مدرس هلال احمر، مدیر بحران، غریق نجات، دریانوردی و غواصی و ... باشد.

علاوه بر انگیزه‌ی اشتغال، از جمله راه‌های تقویت انگیزه‌ی حکمت جویان برای بهره برداری از ساحت امداد و نجات توجه به فطرت حیات طلبی در هر انسان است. از آن‌جا که خداوند حی و قیوم است هر انسانی نیز به طور فطری گرایش دارد که حی و قیوم باشد و چون امداد و نجات ارتباط مستقیم با احیاء و کمک به احیاء هم نوعان دارد، شایسته است نه تنها حکمت جویان بلکه اعضای خانواده‌ی آن‌ها نیز با این ساحت آشنایی مقدماتی و اجمالی داشته باشند.

اعزام حکمت جویان به صحنه‌هایی که ناشی از زلزله، سیل و دیگر حوادث طبیعی و بشری بوده است، فرصت مناسبی است که حکمت جویان به ضرورت استفاده از این ساحت پی ببرند.

۱۹/۳) محتوای ساحت امور دفاعی و نظامی با محتوای کتب آموزش و پرورش چه تفاوتی دارد؟

اگر بخواهیم ساحت امور دفاعی و نظامی را به طور اجمال و فشرده به یک حکمت جو معرفی نماییم، شاید از کتاب تنظیم شده برای دبیرستان‌ها بتوان بهره‌ی کافی را برد.

اگرچه دامنه‌ی ساحت امور دفاعی و نظامی بسیار گسترده است، اما از آن‌جا که بسیاری از حیطه‌های آن در تخصص مراکز نظامی مثل ارتش و سپاه است، توصیه می‌شود برای بهره‌مندی از این ساحت سه اقدام زیر صورت گیرد:

۱. مطالب مندرج در کتب مربوط به این درس در مدارس جدی گرفته شود و به طور دقیق و جامع مورد مطالعه قرار گیرد.

۲. از طریق سازمان‌های مرتبط مثل بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در زمینه‌ی این ساحت ارتقاء لازم ایجاد شود.

۳. زمینه‌ی فعالیت‌هایی مثل آموزش دفاع شخصی که به طور انفرادی برای حکمت‌جویان قابل فراگیری است برای خانواده‌ها تبیین شود.

ساحت تاریخ

۱۹/۴) علل کم انگیزه بودن حکمت جویان به ساحت تاریخ چیست؟

از جمله عوامل کم انگیزه بودن حکمت جویان در انتخاب ساحت تاریخ، موارد زیر می باشد:

۱. عدم فعال بودن تفکر خود حکمت جو؛ (تفکر حکمی)

۲. عدم ایجاد سوال از علت وقایعی که در تاریخ می توان جستجو کرد؛

۳. عدم چشیدن طعم حکمت های تاریخ؛

۴. تکالیف حفظ محور در مدارس؛

۵. عدم توجه به نیاز حکمت جو و پاسخ متناسب.

برای تقویت انگیزه در حکمت جویان شایسته است با حذف عوامل فوق، سنت های تاریخی که

باعث تکرار حوادث در اجتماعات انسانی می شود، بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

توجه به قصه هایی که در همه ی ساحات وجود دارد و نشان گر تاریخچه ی آن ساحت است

می تواند به عنوان فعالیت ساحت تاریخ به حساب آید.

ساحت تربیت بدن

۱۹/۵) آیا ساحت تربیت بدن فقط به بعد جسمانی حکمت جو توجه دارد؟

تربیت بدن، جسم را واسطه و بهانه قرار می دهد و تلاش می کند از طریق فعالیت های حرکتی و جسمانی، فرد را به غایت و هدف تزکیه که ربانی شدن (انسان کامل) است، برساند. جسم مرکب روح هست و باید اطاعتش از روح را افزایش دهد. ساحت تربیت بدن ابزاری است برای نزدیکی به خداوند.

جمله ی معروف "عقل سالم در بدن سالم" یادآور این نکته است که توجه به نقش تن و بدن تا چه میزان در سلامت عقل، فکر و نفس انسانی موثر است.

منظور از تربیت بدن، کلاس های ورزشی در مدارس نیست بلکه تربیت بدن شامل مجموعه اطلاعات و توانمندی هایی است که منجر به دو نکته می شود:

۱. ورزیدن بدن

۲. پروراندن بدن

ساحت جغرافیا

۱۹/۶) کاربردهای عمومی ساحت جغرافیا برای حکمت‌جویان چیست و چه تعریفی از این ساحت دارید؟

از مهم‌ترین کاربردهای ساحت جغرافیا، این است که به انسان نگاهی جامع و حکیمانه می‌دهد و باعث می‌شود در تحلیل پدیده‌های انسانی، جوانب طبیعی و محیطی نیز در نظر گرفته شود. از طرفی باعث شناخت قوی نسبت به اتفاقات طبیعی پیرامون انسان می‌شود. یک جغرافی‌دان باید به مباحث زیر بنایی همچون فلسفه و معرفت‌شناسی، مباحث انسانی هم‌چون جامعه‌شناسی، اقتصاد، مدیریت و مباحث طبیعی هم‌چون خاک‌شناسی و آب و هواشناسی و... اشراف داشته باشد بنابراین قدرت فکری تحلیلی انسان را بالا می‌برد.

ساحت جغرافیا در حکمت‌سرا این گونه تعریف شده است:

جغرافیا علمی است که فرآیند توسعه الگوهای فضایی انسان را در قالب زمان و مکان مطالعه و بررسی می‌کند. جغرافیا علم مطالعه پدیده‌ها و پراکندگی آنها در مکان و زمان می‌باشد.

ساحت حکومت و علوم سیاسی

۱۹/۷) از حکمت جویی که ساحت حکومت و علوم سیاسی را انتخاب می کند چه حداقل انتظاراتی می رود؟

حداقل هایی که هر حکمت جو باید از ساحت حکومت و علوم سیاسی بداند، بخواهد و بتواند

شامل موارد زیر است:

الف) شناخت مدل های مختلف حکومت

ب) شناخت نوع حکومت فعلی کشور

پ) آگاهی اجمالی از قانون اساسی ایران

ت) تاریخ انقلاب و چرایی وقوع انقلاب اسلامی

علاوه بر حداقل های فوق هر حکمت جو می تواند بر اساس علاقه و گرایش که به موضوعات

علوم سیاسی دارد، موضوعات و حوزه های کلی گوناگونی از این ساحت را انتخاب نماید.

حوزه های کلی این ساحت عبارت است از:

ب) نمونه های موجود حکومت ها	الف) تئوری های حکومتی (حکومت ها در دیدگاه های گوناگون)	حوزه های کلی عناوین اصلی
جمهوری اسلامی ایران	ولایت فقیه	۱
حکومت های کمونیستی	لیبرالیسم	۲
حکومت های تلفیقی اروپایی	محافظه کاری	۳
حکومت های پادشاهی	مارکسیسم	۴
	استبدادی	۵

۱۹/۸) ساحت خانواده و جامعه چه نقش کاربردی در زندگی حکمت جو می تواند داشته باشد؟

مهم ترین کاربرد ساحت خانواده و جامعه این است که این ساحت سعی دارد اهمیت بحث خودسازی را برای حکمت جویان در همه ی ابعاد وجودی شان به اثبات برساند و یکی از این راه ها حضور در بستر خانواده و جامعه است.

خودسازی تک تک افراد جامعه می تواند به داشتن خانواده ی سالم و جامعه ی سالم منتج شود. این ساحت می تواند به حکمت جویان بیاموزد که معاشرت و ارتباطشان را با افراد مختلف چگونه تنظیم و مدیریت کنند.

همچنین سعی کنند جایگاه خود را به عنوان یک مرد و یا یک زن چه در سطح خانواده و چه در سطح جامعه پیدا نمایند.

در ساحت خانواده و جامعه به مجموعه نیازمندی های حکمت جو که مقدمه ی تشکیل خانواده و حضور در جامعه است، توجه می شود و هر حکمت جو به مقداری که لازم می داند در عرصه ی جامعه حضور فعال داشته باشد، به این ساحت نیازمند است.

(۱۹/۹) آیا ساحت دانش‌های ادبی مثل جایگاه دروس ادبیات در مدارس است؟

عامل پیوند یک نوجوان با والدین خود از طریق بیان خواسته‌هایش است و این خواسته‌ها با به کارگیری زبان و ادبیات صحیح می‌تواند بسیاری از مشکلات میان نوجوان و بزرگترها را حل نماید.

پایین‌ترین و ابتدایی‌ترین سطح کاربرد ساحت دانش‌های ادبی، در ارتباطات روزانه است. از این ساحت برای مکتوب کردن اندیشه‌های صحیح و انتقال تفکرات عالی به نسل‌های بعدی استفاده می‌شود. از مکتوبات گذشتگان که به صورت نظم یا نثر به دست ما رسیده است نیز می‌توان بهره مندی درستی در زندگی داشته باشیم.

ساحت دانش‌های ادبی با دروس ادبیات در مدارس تفاوت زیادی دارد حکمت‌جویی که این ساحت را انتخاب می‌کند در حقیقت این فرصت را پیدا کرده است در همه‌ی عرصه‌های ادبی از جمله موارد زیر فعالیت نماید:

۱. شعر؛
۲. قصه؛
۳. تاریخ ادبیات؛
۴. دستور زبان؛
۵. آرایه‌های ادبی؛
۶. نثر؛
۷. املا.

ساحت دشمن شناسی

۱۹/۱۰) ساحت دشمن شناسی در حکمت سرا معادل چه دروسی در مدارس است؟

متأسفانه در مدارس به صورت مستقیم هیچ عنوانی در خصوص دشمن شناسی وجود ندارد و شاید دانش آموزان به صورت غیر مستقیم از تاریخ و شرح گذشتگان درکی از دشمن پیدا کنند.

از آن جا که در زمانه‌ی کنونی شناخت جایگاه و انواع دشمنان بیش از پیش ضرورت پیدا کرده است ساحت دشمن شناسی به طور مستقل به حکمت جویان عرضه می‌گردد.

این ساحت از نظر جایگاه طبقه بندی علوم در ساحتی مثل ساحت معرفت النفس و یا ساحت عقاید نیز قرار می‌گیرد و به همین منظور در آن ساحت نیز به طور اشاره وار به جایگاه شیطان و حزب او اشاره می‌شود.

ساحت رسانه و رایانه

۱۹/۱۱) عرصه‌های مختلفی که حکمت‌جو را در ساحت رسانه توانمند می‌کند، شامل چه مواردی است؟

زمینه‌های زیر را می‌توان به عنوان کاربردهای ساحت رسانه و رایانه به شمار آورد:

۱. رفع نیازهای روزانه و عدم آسیب‌پذیری در برخورد با معضلات فرهنگی مربوطه؛

۲. استفاده‌ی حرفه‌ای از رسانه‌های دیجیتال و ابزارهای رایانشی؛

۳. تحلیل‌گر، طراح و برنامه‌نویس سامانه‌های نرم‌افزاری هوشمند و غیرهوشمند؛

۴. انیماتور انیمیشن‌های دو بعدی و سه بعدی و بازی؛

در مجلد ساحت رسانه و رایانه این ساحت این گونه تعریف شده است:

این ساحت به نگاشت دیجیتال، ماشین‌های رایانشی و رسانه‌های دیجیتال می‌پردازد.

ساحت ریاضی

۱۹/۱۲) ساحت ریاضی شامل چه مباحثی برای حکمت جو خواهد بود؟

ساحت ریاضی منشا فعالیت‌های مجموعه‌ی فنی و مهندسی مانند برق، مکانیک، عمران، معدن، کشاورزی و... می‌باشد. همچنین پژوهشگران علوم نظری و کاربردی مانند محققان شیمی، فیزیک، منجمان، مدیران و برنامه ریزان اقتصادی و اجتماعی از این علم استفاده‌ی قابل توجهی می‌کنند.

هنگامی که حکمت‌جویی این ساحت را انتخاب می‌کند در حقیقت ممکن است یک یا چند رشته از رشته‌های زیر را انتخاب کرده باشد:

جبر، هندسه، آمار و...

از این رو پس از انتخاب ساحت ریاضی، حوزه‌های گوناگونی که هر کدام گرایش‌هایی از این ساحت به حساب می‌آید برای او تبیین می‌گردد و از این طریق نوع و زمینه‌ی استعداد ریاضی او نیز شناسایی می‌شود.

ساحت زبان های رایج غربی

۱۹/۱۳) فلسفه ی قرار دادن ساحت زبان های رایج غربی در بین ساحت چیست؟

انسان فقط نیازمند ارتباط با هم زبانان خود نیست بلکه دایره ی ارتباطات به قدری وسیع و پهناور شده که دانستن زبان های دیگر لازم و چه بسا ضروری است.

لزوم تاثیر گذاری بر دنیای غرب و جامعه ی غیر مسلمان از طرفی و افزایش گرایش و تمایلات افراد به دین مقدس اسلام از طرفی دیگر، ضرورت توجه به این ساحت را نشان می دهد. مهم ترین استفاده از این ساحت در جهت تبلیغ دین اسلام و رفع شبهات به جهانیان می باشد.

منظور از زبان های رایج غربی در این ساحت عبارتند از:

۱. زبان انگلیسی
۲. زبان فرانسوی
۳. زبان آلمانی

ساحت زمین شناسی

۱۹/۱۴) محتوای ساحت زمین شناسی با کتب زمین شناسی مدارس چقدر هم پوشانی دارد؟

اگر بخواهیم به وجه اشتراک و افتراق ساحت زمین شناسی با کتب مرتبط در نظام آموزشی توجه کنیم، لازم است بگوییم از نظر سرفصل مباحث آموزشی کتاب زمین شناسی سال سوم دبیرستان به مباحث زمین شناسی اقتصادی، سنگ شناسی، آب شناسی، رسوب شناسی و محیط زیست پرداخته است و کتاب علوم زمین چهارم دبیرستان به مباحث ژئوشیمی، ژئوفیزیک، تکتونیک، نفت و فسیل شناسی می پردازد. در مجموع کلیت مباحث ساحت زمین شناسی و کتب درسی دارای هم پوشانی و اشتراک هستند.

تفاوت عمده ای که این ساحت با کتب زمین شناسی دارد تفاوت در محتوای ارائه شده نمی باشد بلکه تفاوت در موارد زیر است:

۱. شناساندن دیدگاه الهی در خلال تعلیم مباحث؛
۲. بیان کاربردی تر عناوین ساحت و ترتیب ارائه ی مطالب.

ساحت سبک زندگی دینی

۱۹/۱۵) حکمت جو چگونه به ساحت سبک زندگی علاقه مند می شود؟

جهت ایجاد انگیزه برای انتخاب ساحت سبک زندگی دینی توسط حکمت جویان به چند بُعد باید توجه نمود:

بُعد اول: تعامل حکمت جو با خودش است. این که اهمیت سبک زندگی برای ارتباط خود شخص با خویش تبیین شود.

بُعد دوم: با توجه به این که مبدأ میل جوانها و نیاز اصلی آنها به واسطه‌ی تکنولوژی و تبلیغات غرب و خوراک‌های ناسالم و ناآگاهی خانواده‌ها و... تغییر کرده است، لازم است نیازهای واقعی آنها را موشکافانه بررسی و تبیین نماییم و به آنها آگاهی دهیم که خداوند در فطرتشان چه چیزهایی قرار داده و در حال حاضر به چه سمت و سوی می روند.

بُعد سوم: تبیین حکومت اسلامی زمان ظهور با سبک زندگی ایده آل است. شعار سبک زندگی مهدی پسند و ایجاد فرهنگ انتظار در جوانها جهت ایجاد انگیزه‌ی متعالی در آنها یک ضرورت به حساب می آید.

لازم به تذکر است که حوزه‌های کلی ساحت سبک زندگی شامل مطالبی است که مجموعه مباحث اخلاقی و احکام را باید در برگیرد.

ساحت شیمی

۱۹/۱۶) ساحت شیمی با چه ساحت دیگری مرتبط است که بتوان از طریق دیگر ساحت انگیزه‌ی انتخاب شیمی را در حکمت جو تقویت نمود؟

ساحت شیمی با ساحت زیر مرتبط است:

ساحت قرآن: چرا یک سوره به نام حدید است؟

ساحت عربی: منابعی از شیمی که ناب هستند و به زبان عربی می‌باشند

ساحت تاریخ: زندگی دانشمندان شیمی

ساحت زمین شناسی: تفاوت رنگ خاک‌ها

ساحت علوم زیستی: مباحث مرتبط با بیوشیمی

ساحت دشمن شناسی: سلاح‌های شیمیایی

...و

با توجه به ارتباط‌های اشاره شده در فوق می‌توان انگیزه‌ی حکمت جویان در این ساحت را

تقویت نمود و به کاربردهای گوناگون این ساحت در زندگی حکمت جویان توجه نمود.

ساحت عترت

۱۹/۱۷) موانع انتخاب ساحت عترت در حکمت جویان ممکن است چه چیزهایی باشد؟

از جمله عوامل عدم انگیزه در حکمت جویان جهت انتخاب ساحت عترت موارد زیر می باشد:

۱. راحت طلبی عمومی؛

۲. احساس اغنای کاذب درباره‌ی اهل بیت علیهم السلام به خاطر وجود تریبون‌های زیاد برای

ارایه‌ی این مباحث؛

۳. عدم توجه و انگیزش لازم و کافی.

مطالب این ساحت در بسیاری از ساحت‌های دیگر قابل مشاهده است مثلاً در ساحت قرآن، عقاید، معرفت‌الذات، سبک زندگی، دشمن شناسی و مکاتب عرفانی شاهد سیره و سخنی از معصومین علیهم السلام هستیم که همان ساحت عترت می‌باشند. در حقیقت حکمت‌جویی که ساحت عترت را انتخاب می‌کند با مبانی و گستره‌ی عمیق تری از این ساحت‌های آشنا می‌گردد.

ساحت عربی

۱۹/۱۸) حداقل انتظارهایی که در ساحت عربی از حکمت جو می رود چیست؟

از حداقل هایی که حکمت جو در دوره ی اول لازم است بداند می توان به موارد زیر اشاره

کرد:

اسم، فعل، حرف، جملات اسمیه و فعلیه

حکمت جو با انتخاب این ساحت ممکن است اهداف گوناگونی را دنبال نماید. اگر چه

اهداف زیر از نظر ارزشی یکسان نیستند اما بازو گیر حکمت جو می تواند وی را کمک نماید که از

اهداف متعالی نیز بهره مند شود.

۱. آشنایی با زبان تکلم خداوند با بندگان؛

۲. آشنایی با کلام چهارده معصوم علیهم السلام؛

۳. آشنایی با فصیح و بلیغ ترین زبان دنیا؛

۴. آشنایی با یکی از زبان های رایج دنیا؛

۵. آشنایی با زبان غالب بین مسلمین جهان.

ساحت عقاید

۱۹/۱۹) منظور از ساحت عقاید چیست؟

عقاید و باورها در رفتار انسان‌ها تاثیر گذارند و باور، رفتار، سرنوشت، سعادت و شقاوت هر فرد را رقم می‌زند. بنابراین تمام زندگی انسان در گرو اعتقاد اوست.

به این مثال‌ها خوب دقت کنید:

آیا تا کنون به ساختن یک جورچین یا بافتن یک قالی توجه کرده ایم؟ سازنده یا بافنده ای که بر اساس یک نقشه و الگو تلاش می‌کند تا کار خود را به پایان برساند و همیشه مراقب است تا مبدا کسی یا چیزی زحمت او را هدر دهد یا مانعش شود.

هیچ فکر کرده ایم انسانی که در یک بیابان تنها مانده چه می‌کند؟ چه چیزهایی را باید خوب بداند تا از آن بیابان نجات یابد؟

کاروان رفت و تو در خواب و بیابان در پیش

چه کنی ره ز که پرسوی کی روی چون باشی؟

رهرو باید خود را بشناسد و استعداد و توانش را بیابد. راهنمایی را بیابد تا راه صحیح را نشان دهد و همواره مراقب رهنمایی باشد که در کمین اند تا او را گمراه سازند و از هستی ساقط کنند.

آنچه در ساحت عقاید مورد توجه، گفتگو و پرس و جو است مطالب مربوط به این چهار معرفت حیات بخش است.

ساحت علوم زیستی

۱۹/۲۰) چگونه می‌توان از ساحت علوم زیستی به عنوان ابزاری برای آیت فهمی استفاده نمود؟

در بیان این که ساحت علوم زیستی ابزاری برای آیت فهمی است، چهار اصل اساسی را در ارتباط با منشأ حیات و خلقت باید در نظر گرفت :

اصل اول: هستی و همه‌ی ارکان و عوامل آن به عنوان یک مجموعه‌ی زنده، بسیار هوشمند، هدفمند، پویا و در حال رفتن به طرف غایت کمال (شدن) هستند.

اصل دوم: با توجه به آیه‌ی مبارکه‌ی: **هو الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی (طه ؛ ۵۰)** در وجود هر چیزی از کوچک‌ترین ذره تا مجموعه‌ی بزرگ هستی هدایت ذاتی وجود دارد.

اصل سوم: با توجه به آیه‌ی مبارکه‌ی: **خلق السموات و الارض الا بالحق (زمر ؛ ۵)** روند حاکم بر تمامی هستی و سنن الهی، قوانین لا یتغیر و بر مبنای «حق» می باشد.

اصل چهارم: همه‌ی هستی صنعت خداوند است و او صانع هستی است.

از آن جا که خلقت صنعت خداوند است و صنعت مهندسی می‌خواهد لذا ترسیم و تبیین مهندسی خلقت و شناخت زوایای آن، همان شناخت صفات الهی است.

ساحت فلسفه و مهارت های تفکر

۱۹/۲۱) چگونه ساحت فلسفه و مهارت های تفکر را به طور اجمال برای حکمت جو معرفی می کنید؟

اگر بخواهیم فلسفه را به صورت اجمالی در یک صفحه معرفی کنیم می توانیم به موارد زیر اشاره کنیم:

فلسفه، کلی ترین اموری که انسان با آن رو به روست را تبیین عقلانی می کند.

نام های دیگر فلسفه:

علم هستی شناسی، علم وجود شناسی، مابعد الطبیعه، متافیزیک، الهیات و...

مبانی فلسفی (کلی) علوم تجربی:

۱. اصل واقعیت داشتن جهان خارج؛

۲. اصل قابل شناخت بودن جهان؛

۳. اصل علیت.

کار(نقش) فلسفه:

۱. تحکیم مبانی علوم؛

۲. تعیین اعتبار و ارزش روش تجربی؛

۳. تعیین حدود و توانایی روش تجربی.

ساحت فنون مهارتی و حرفه ها

۱۹/۲۲) محتوای ساحت فنون مهارتی و حرفه ها شامل چه مهارت هایی می شود؟

ساحت فنون مهارتی و حرفه ها تاثیر فراوانی در زندگی نوجوانان دارد چون حساس ترین مقطع عمر، دوره ی نوجوانی است و آموزش های فنون و مهارت مقدمه بسیار خوبی برای ورود به عرصه زندگی آینده آنان و شکل گیری شخصیتشان و شکوفایی استعدادهايشان است.

در این ساحت هر حکمت جو می تواند یک یا چند حوزه از حوزه های مربوط به فنون و مهارت را انتخاب نماید.

حوزه های پنج گانه ی این ساحت عبارت است از:

۱. پوشاک و ظاهر
۲. ساختمان
۳. وسایل نقلیه
۴. وسایل خانگی
۵. خوراک و تغذیه

۱۹/۲۳) چگونه می توان علاقه مندی حکمت جویان به ساحت فیزیک را افزایش داد و تعریف شما از فیزیک چیست؟
 برای این که در حکمت جویان انگیزه ایجاد نمایم تا ساحت فیزیک را انتخاب نمایند، لازم است آن ها را از جهل مرکب به جهل ساده برسانیم تا نسبت به عدم آگاهی شان، آگاه شوند یعنی برای افراد پرسش ایجاد کنیم.

دادن اطلاعات جذاب و تبیین نقش ساحت در رفع بعضی از نیازهای حکمت جو می تواند عوامل ایجاد انگیزه باشد.

در تعریف و هدف ساحت فیزیک آمده است:

کلمه ی فیزیک از لغت یونانی فوزیس یا فوسیکا برگرفته شده است که به معنای طبیعت است. فیزیک به بررسی رفتار و پدیده های خلقت می پردازد.

هدف اصلی علم فیزیک توصیف تمام پدیده های طبیعی قابل مشاهده برای بشر توسط مدل های ریاضی (به اصطلاح کمی کردن) است.

یک فیزیک دان با آزمایش ها و بررسی های که از رفتار طبیعت و روابط اشیاء با یک دیگر به عمل می آورد در پی کشف قوانین طبیعت است.

فیزیک به دنبال کشف روابط و قوانین بنیادی است که در طبیعت وجود دارد تا به وسیله ی آن بتواند رفتار طبیعت را در آینده پیش بینی کند و یا ابزارهایی را با در نظر گرفتن این قوانین بنیادین بسازد.

ساحت قرآن

۱۹/۲۴) مهم‌ترین اصلی که در ساحت قرآن برای حکمت‌جویان مدنظر قرار می‌گیرد، چیست؟

راز جاودانگی مطالب قرآن این است که با فطرت انسانی انطباق کامل دارد.

فطرت را می‌توان مجموعه ویژگی‌های ذاتی و بالقوه‌ی هر انسان دانست که بین همه‌ی بشریت مشترک است و در همه‌ی زمان‌ها بدون این که آموزش داده شود، وجود دارد و از بین رفتنی نیست.

محتوای قرآن نیز چون با فطرت منطبق است، محتوایی جاویدان است که تا پایان عمر بشریت به کار می‌آید. انگیزه‌ی هرکس به فعالیت در ساحت قرآن به نسبت حقیقت‌جویی اوست و همان‌گونه که نمی‌توان ادعا کرد حکمت‌جو، حقیقت‌جو نیست نمی‌توان حکمت‌جویی را متهم نمود که به ساحت قرآن بی‌علاقه است. یک مدیر ساحت وقتی موفق است که سعی نماید دید اجمالی و کلی را به طور دائمی به حکمت‌جویان منتقل نماید تا:

هر حکمت‌جو به نسبت نیاز و با توجه به شرایط منحصر به فردی که دارد بتواند به طور تدریجی و کاربردی از قرآن استفاده نماید.

در خدمت‌گزاری قرآنی به مخاطبین باید متوجه باشیم همان‌گونه که قرآن برای انتقال به حضرت رسول(ص) نزول دفعی و تدریجی داشته است، برای معرفی به حکمت‌جویان نیز باید توجه به نگرش کلی و اجمالی به ساحت قرآن را مقدم به آموزش کلاسیک و جزئیات قرآن بدانیم.

ساحت قوانین حقوقی

۱۹/۲۵) چگونه می‌توانید در حکمت‌جویی که ساحت قوانین حقوقی را انتخاب نکرده است ایجاد انگیزه کنید؟

اگر حکمت‌جویی ساحت قوانین حقوقی را انتخاب نکرد، می‌توان از ساحت‌های دیگر کمک گرفت مثلاً در ساحت تاریخ وقتی طبقات اجتماعی در گذشته تعریف می‌شوند از چند جهت می‌فهمد که باید ساحت حقوق را انتخاب کند:

۱. جایگاه حقوق‌دانان؛

۲. تعریف پادشاه، مردم، ارباب و رعیت در زمان گذشته و دولت، ملت یا شهروند در زمان حال؛

۳. اقتدار دیوانی و تمدن ایران هخامنشی یا صفوی

شکل‌گیری تمدن‌ها و دولت‌ها و انقلاب‌ها، همه به حقوق برمی‌گردد مثل رنسانس و پس‌زدن حاکمیت کلیسا

یا مثلاً در ساحت رسانه وقتی صحبت از حقوق اشخاص می‌شود این شاخصه‌ها باعث می‌شود به ساحت حقوق نیازمند شود:

۱. نژادپرستی؛

۳. حقوق زنان و فمینیسم؛

۲. آزادی؛

۴. تقابل نیروهای خیر با نیروهای شر

این که اصلاً حق چیست و یا حق با کیست؟ باعث می‌شود خود به خود با ساحت عقاید و منطق نیز آشنا شود.

باید توجه نمود که ساحت حقوق فقط شامل اشاره به قوانین نیست بلکه به روح این ساحت و تطبیقش با فقه و فلسفه حقوق نیز پرداخته می‌شود.

ساحت کشت ورزی و دامپروری

۱۹/۲۶) از چه راه‌هایی می‌توان انگیزه‌ی حکمت‌جویان را به ساحت کشت‌ورزی و دامپروری تقویت نمود؟

از جمله ساحاتی که می‌توان به وسیله‌ی هر یک از آن‌ها توجه حکمت‌جو را به ساحت کشت‌ورزی و دامپروری جلب کرد، می‌توان به ساحات اقتصاد و معیشت، جغرافیا، سبک زندگی، علوم زیستی، فنون مهارتی و حرفه‌ها، قرآن و مدیریت ورهبری اشاره کرد:

۱. کشت‌ورز نیاز به شناخت جغرافیای محیط و آب و هوا دارد؛
۲. در ساحت علوم‌زیستی در بخش گیاهان و موجودات زنده می‌توان ارتباط آن را با کشت‌ورزی ایجاد کرد؛
۳. در کشت‌ورزی درست و اصولی کشاورز باید احکام دینی مورد نیاز مربوط به کشاورزی را بداند؛
۴. کشت‌ورزی می‌تواند یک مثال خوب برای ساحت مدیریت ورهبری باشد؛
۵. با استفاده از توانمندی‌ها و مهارت‌ها، فرد می‌تواند حتی با کم‌ترین امکانات، حرفه‌ی کشاورزی را برای خود در نظر بگیرد؛
۶. کشت‌ورزی و دامپروری، درآمد و تامین معیشت را هم به دنبال دارد؛
۷. در ساحت قرآن هم کشت‌ورزی را از نگاه آیتی می‌توان به طور گسترده‌ای تفسیر و تشریح کرد.

۱۹/۲۷) تفاوت کاربرد ساحت مدیریت و رهبری بین دختران و پسران در چیست؟

ساحت مدیریت و رهبری هم برای پسران و هم برای دختران کاربرد و جایگاهی اساسی دارد. کاربرد این ساحت برای پسران بیشتر در جهت هدفمند زندگی کردن در جامعه و آرمان‌های کلان اجتماعی داشتن، می‌باشد که البته نیاز ضروری هر انسان است. همه باید بدانند هدفشان در کوتاه مدت و بلندمدت چیست؟ بخواهند برای رسیدن به هدف برنامه ریزی کنند. بتوانند برای تحقق هدف تلاش کنند. این همان تعریف مدیریت است که برای همگان لازم و برای پسران سن بلوغ لازم‌تر است.

در کاربرد این ساحت برای دختران می‌توان گفت با توجه به این که دوره‌ی حکمت‌جویی یک دختر با بلوغ او و آشنایی با جنسیتش شروع می‌شود، یکی از اولین ساحت‌هایی که لازم است هر حکمت‌جو بداند، این ساحت است. به این صورت که او بلوغ خود را در بستر آشنا شدن با خلقتش به عنوان یک دختر دریابد و بعد به مرور با نقش‌های خود، حقوق و تکالیفش آشنا گردد. مدیریت و رهبری یک دختر در مرحله‌ی اول در مدیریت خویشتن و سپس در مدیریت قلوب جلوه‌ی بیشتری پیدا می‌کند.

استفاده از ساحت مدیریت و رهبری برای دختران به عنوان رب‌البیت‌های بالقوه‌ی جامعه‌ی دینی یک ضرورت است.

ساحت معرفت النفس

۱۹/۲۸) منظور از ساحت معرفت النفس چیست و این ساحت بین دیگر ساحات چه جایگاهی دارد؟

قرآن کریم نشانه‌های انفسی را تصریح فرموده و در مسیر بندگی و قرب الهی این نشانه‌ها را هدایت‌گر به سمت مقصود معرفی نموده است.

ما به میزانی که خویشتن خود را دریابیم به شناخت رب خود راه پیدا می‌کنیم:

سُنُّرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ (فصلت؛ ۵۳)

بر این اساس در رجوع به خود و مواجهه با فطرت می‌توانیم آیت بینی را در خود ارتقاء دهیم.

ساحت معرفت النفس از نظر جایگاه و طبقه بندی علوم جایگاه ویژه و برتری دارد و از این رو

در دیگر ساحات نیز می‌توان ردّ پای از آن را به راحتی جستجو کرد.

دایره‌ی اطلاعات مربوط به ساحت معرفت النفس شامل علوم تجربی مربوط به روح و روان

انسان نیز می‌شود و مباحث مربوط به علم روانشناسی زیرمجموعه‌ی این ساحت قرار می‌گیرد.

ساحت مکاتب عرفانی

۱۹/۲۹) موانع و عوامل انگیزه‌ی حکمت‌جویان در انتخاب ساحت مکاتب عرفانی چیست؟

از جمله مواردی که مانع انگیزه‌ی حکمت‌جویان جهت انتخاب ساحت مکاتب عرفانی می‌شود، عبارتند از:

۱. عدم اطلاع از عرفان و ابعاد آن؛
  ۲. نگرانی از عدم دریافت دقیق مکاتب عرفانی؛
  ۳. داشتن تعاریف غلط از عرفان؛
  ۴. علم و دانش عرفان را مختص افراد خاص دانستن و بی‌نیاز پنداشتن عوام جامعه از آن؛
  ۵. عدم درک مفاهیم عرفانی؛
  ۶. منحصر شدن در ظواهر مطالب؛
  ۷. مغایر دانستن مباحث عرفانی با واقعیت‌نگری.
- از آن‌جا که عرفان و مباحث پیرامون آن برای هر فردی به کار می‌آید و چه بسا آشنایی با مقدمات آن یک ضرورت به حساب می‌آید، شایسته است این ساحت از جمله ساحاتی باشد که مورد اقبال اولیای حکمت‌جو نیز قرار گیرد.

ساحت منطق

۱۹/۳۰) ضرورت ارائه‌ی ساحت منطق برای حکمت‌جویان به چه خاطر بوده است؟

یادگیری منطق فی نفسه مراد و مطلوب حقیقی نیست بلکه تاثیری که یادگیری منطق بر ذهن جوان می‌گذارد مطلوب حقیقی است. به عنوان مثال ذهنی که منطق نمی‌داند مثل یک آشپزخانه‌ی شلوغ و درهم و برهم است. زمانی که به ماهیتابه نیاز دارید مجبورید تمام کابینت‌های آشپزخانه را بگردید و علاوه بر خستگی و کلافگی ممکن است ماهیتابه را اصلاً پیدا نکنید. اما ذهنی که با منطق آشناست و ممارست بر استدلال دارد مانند یک آشپزخانه‌ی مرتب و منظم است که هر چیزی سر جای خودش قرار دارد و زمانی که به چیزی نیاز داشتید خیلی سریع و راحت می‌توانید آن را بیابید.

در جامعه و حتی دانشگاه می‌بینیم خیلی از افرادی که ادعا می‌کنند پرسش دارند اولاً نمی‌توانند پرسش خود را به درستی سامان دهند ثانیاً نمی‌توانند با استدلال طرف مقابل قانع شوند که این ناشی از ذهن‌های آشفته است یعنی ذهنی که استدلال نمی‌شناسد و نمی‌تواند استدلال صحیح را از مغالطه تشخیص دهد.

بنابراین یکی از کاربردهای مهم منطق استدلال کردن به خصوص برای مسائلی از جمله اثبات خداوند، نبوت، معاد، ضرورت وجود دین، ضرورت حجاب و... است حتی در مسائل عادی و روزمره مانند بحث‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، استدلال کردن و منطق یک ضرورت است که ساحت منطق عهده دار خدمت به حکمت‌جویان در این زمینه است.

۱۹/۳۱) از چه راههایی می توان ساحت نجوم را به حکمت جویی که آن را انتخاب نکرده معرفی نمود؟

اگر حکمت جویی ساحت نجوم را انتخاب نکرد، از طریق ساحت مرتبط دیگری می توان او را به نیازش آگاه نمود:

۱. ریاضیات: بسیاری از روش های ریاضی، چه در گذشته و چه در زمان حال، برای محاسبات نجومی ابداع شده اند و کاربرد ریاضیات در ساحت نجوم کاملاً مشهود است.
۲. زمین شناسی: مطالعه سنگ های آسمانی که بر روی زمین یافت می شوند و تشخیص آنها از سایر سنگ ها موضوعی است که می تواند ساحت نجوم و زمین شناسی را به هم مرتبط کند.
۳. شیمی: مطالعه بر روی ساختار ستارگان و سحابی ها و تشخیص مواد سازنده ی آنها از طریق طیف سنجی، نقطه اشتراک نجوم و شیمی است.
۴. علوم زیستی: چگونگی شکل گیری حیات در روی زمین و بررسی امکان حیات در سایر سیارات و حتی در خارج از منظومه ی شمسی از موضوعاتی است که در زمان حال مورد توجه منجمان جهان است.
۵. فلسفه و مهارت های تفکر: مشاهده ی آسمان ها و زمین راهی است که می تواند انسان ها را از محسوسات به معقولات رهنمون کند، که این مسیر همان تفکر است.
۶. فنون مهارتی و حرفه ها: ساختن ساعت آفتابی، تلسکوپ های نوری و رادیویی از جمله مهارت هایی است که در ساحت نجوم مورد استفاده قرار می گیرد.
۷. فیزیک: بسیاری از قوانین فیزیک و روش های حل مساله در فیزیک در ساحت نجوم مورد استفاده قرار می گیرند.

۸. قرآن: در قرآن به تفکر در آسمان‌ها و زمین بسیار تاکید شده و از آسمان‌ها و زمین به عنوان آیات آفرینش یاد شده است.

۹. کشت‌ورزی و دامپروری: حرکت‌های خورشید و ماه و اهله‌ی ماه موضوعی است که در رشد گیاهان و پرورش دام می‌تواند تاثیرگذار باشد و جای بررسی دارد.

۱۰. معرفت‌الذات: حرکت‌های خورشید و ماه و اهله‌ی ماه می‌توانند در روحيات انسان‌ها موثر باشند. همچنین تاکید بر اهميت اوقات شب و روز و جایگاه هر کدام در زندگی انسان موضوعی است که در قرآن نیز به آن تاکید شده است.

۱۱. هنر: عکاسی از آسمان، هنری است که امروزه توجه بسیاری را به خود جلب کرده است.

ساحت هنر

۱۹/۳۲) تفاوت‌های بارز ساحت هنر با آموزش هنر در مدارس چیست؟

اصالت و هدف هنر در کتب آموزش و پرورش نیامده و تنها به قسمتی از زیرشاخه‌های هنر پرداخته شده است در صورتی که در ساحت هنر اصل بر تبیین هدف و غایت هنر است.

لازم است به سبک‌های هنری و عرصه‌های گوناگون هنری به عنوان ابزاری جهت انس با غایت هنر نگاه شود.

حوزه‌های کلی ساحت هنر در دیدگاه تدوین‌گر آن عبارت است از:

۱. هنرهای ترسیمی
۲. هنرهای دستی
۳. هنرهای نمایشی
۴. هنر دانش‌های ادبی
۵. معماری
۶. موسیقی
۷. هنرهای آیینی و بومی محلی

روش آموزش (روش ساحتی)

۲۰) اگر مسئولین حکمت سرا تشخیص دهند ساحت یا موضوع ساحتی، مورد نیاز حکمت جو است اما خودش آن ساحت یا موضوع را انتخاب نمی کند چه باید کرد؟

در چنین حالتی دو اطمینان قطعی وجود دارد:

۱. هرگز حکمت جو به اکراه ملزم به گرفتن ساحت یا مطالعه ی قسمتی از ساحت مورد نیازش نمی شود.
  ۲. هرگز مسئولین حکمت سرا وظیفه ی خود را در ایجاد انگیزه و تبیین لزوم انتخاب آن چه حکمت جو نیاز دارد تمام شده نمی دانند.
- برای این که این دو امر مهم اتفاق بیفتد لازم است علت های متصور برای عدم انتخاب حکمت جو بررسی شود و بدیهی است برای هر کدام از علت ها روش های برخوردی متفاوتی در نظر گرفته می شود. به عنوان مثال :
۱. ممکن است حکمت جو نیاز و کمبود خود را به درستی شناسایی نکرده باشد.
  ۲. شاید حکمت جو نیاز خود را متوجه شده باشد اما به دلیل عدم آگاهی نسبت به ساحت نداند که نیازش به وسیله ی این ساحت رفع می شود.
  ۳. چه بسا حکمت جو نیازهای متفاوتی دارد که تشخیص نداده است اکنون اولویت با رفع کدام نیازهاست.
  ۴. احتمال دارد مسئولین حکمت سرا در تشخیص نیاز حکمت جو دچار اشتباه شده باشند.
  ۵. هم چنین عوامل اخلاقی و نفسانی مثل راحت طلبی و ضعف اراده ی حکمت جو می تواند مانع انتخاب صحیح شود .

بررسی عوامل فوق توسط حکمت جو، بازوگیر و اولیای حکمت جو منجر می شود که یک یا چند راهکار از نمونه راهکارهای زیر به کار گرفته شود:

۱. به حکمت جو فرصت داده شود در نیمسال های بعدی انتخاب مورد نظر را انجام دهد.
۲. علاقه مندی حکمت جو در دیگر ساحات و موضوع ها شناسایی شود و ارتباط آن چه علاقه ندارد با آن چه علاقه دارد به او تبیین شود.
مثلا حکمت جویی که به نقاشی علاقه داشت و از ریاضی گریزان بود وقتی برای طراحی یک کادر مستطیل دقیق در وسط صفحه ی نقاشی خود متوجه رابطه ی هندسه و نقاشی شد به انتخاب ریاضی هم مبادرت ورزید.
۳. لایه های ناشناخته ی وجودی حکمت جو توسط مسئولین هم چنان مورد بازبینی و توجه قرار گیرد.
۴. تبیین ضرورت و فایده ی ساحت مورد نیاز حکمت جو از طرق و ابزار گوناگون صورت گیرد.
۵. توجه به تزکیه ی نفس، تقویت اراده و مبارزه با هوای نفس مقدم بر انتخاب ساحت قرار گیرد.

غرفه داری

۲۰/۱) تفاوت شیوهی آموزش در حکمت سرا با آموزش کلاسیک در مدارس، به چه شیوهی عملی به نوجوانان عرضه می شود؟

از آن جا که مهم ترین تفاوت شیوهی آموزش در حکمت سرا با شیوهی رایج در مدارس توجه به انگیزه‌ی مخاطب، حق انتخاب او و کاربردی نمودن علوم است، لازم است نوجوانان به طور عملی با فضایی از آموزش روبه رو شوند که سه خصیصه‌ی فوق را داشته باشد.

بدین منظور از روشی تحت عنوان "روش غرفه داری" به عنوان جایگزین روش کلاسیک استفاده شده است.

در روش غرفه‌ای که از ساختار یک بازار سنتی اقتباس شده است، نوجوان هم چون خریداری که وارد بازار می شود، با غرفه‌های مختلف رو به رو می شود و از خدمات علمی و عملی غرفه دار که جایگزین معلم کلاس است و به مثابه‌ی یک فروشنده در مغازه عمل می کند، بهره می برد.

به نمونه‌هایی از معادل سازی روش غرفه‌ای در جدول زیر اشاره شده است:

در حکمت سرا	در مدرسه	در بازار
غرفه	کلاس	مغازه
مدیر غرفه	معلم و مدرس	فروشنده
حکمت جو	دانش آموز	خریدار
حضور به میزان بهره	زنگ معین کلاس	توقف بی جا مانع کسب است
انگیزه و سوال حکمت جو	اجبارهای بیرونی جهت حضور دانش آموز در کلاس	قدرت خرید و نیاز مشتری

۲۱) نقش والدین در ارائه‌ی ساحات به حکمت‌جویان چیست؟

والدین از راه‌های گوناگون در فعالیت ساحات فرزندشان نقش دارند که در زیر به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:

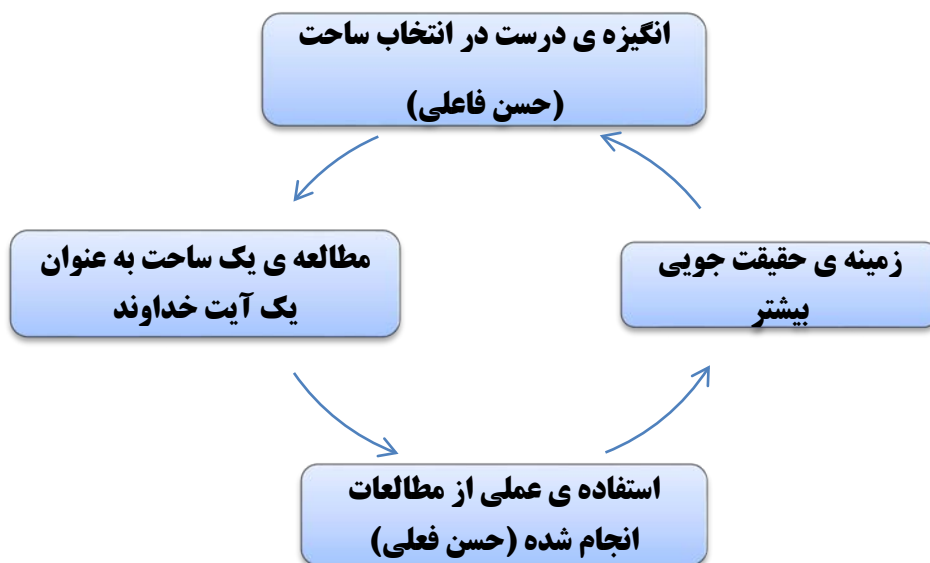
۱. در آغاز هر نیمسال، یکی از مولفه‌های مهم جهت راهنمایی حکمت‌جو در انتخاب ساحت، اولیای حکمت‌جو هستند که می‌توانند وی را در انتخاب یا عدم انتخاب ساحات راهنمایی کنند.
۲. با توجه به گستردگی موضوعات هر ساحت توصیه می‌شود حکمت‌جو بعضی از ساحات را که اولیاء یا اعضای خانواده اش هم به آن نیاز دارند، انتخاب کند تا فرصتی باشد جهت توجیه بیشتر اعضای خانواده با روش ساحتی و فعال شدن حکمت‌جو.
۳. سعی‌هایی که برای ساحات عرضه می‌گردد بهتر است به گونه‌ای طراحی و معرفی شود که در متن زندگی خانوادگی حکمت‌جو کاربرد داشته باشد.
۴. گفتگوهای توجیهی و آموزشی توسط مدیران ساحات و مسئولین حکمت‌سرا با اولیای حکمت‌جویان، نقش والدین را تبیین می‌کند.
۵. در بعضی از ساحات خود والدین می‌توانند نقش مدیر ساحت یا مدرس علمی از آن ساحت را داشته باشند.
۶. به اولیاء توصیه می‌گردد در معرفی مدرسان ساحت خودشان نقش آفرینی کنند و افراد دارای صلاحیت را به فرزندانشان معرفی نمایند.

آیت فهمی

۲۲) چگونه ساحاتی که از علوم کاربردی اند مثل ریاضیات، هنر، ادبیات، زبان های خارجی، ... می توانند آیت و نشانه برای قرب الهی باشند؟

اگرچه لازم است سؤال کننده روشن نماید که با چه ملاک و تعریفی علوم را به کاربردی و نظری تقسیم می کند اما در پاسخ این سؤال می توان گفت هر نوع علمی به خودی خود موجب قرب یا بُعد الهی نمی شود، بلکه آنچه موجب قرب الهی می شود، انگیزه و استفاده ی آیتی از علوم در جهت تولید عمل صالح است.

فرآیندی که نشان گر تاثیر متقابل انگیزه و عمل در حکمت جو می شود در نمودار زیر ترسیم گردیده است:

هر علمی برای هر فردی به صورت خاص تا جایی او را به حکمت رهنمون می شود. که به عنوان یک نشانه به او بهره رساند و او را برای عمل صالح آماده کند. مگر غیر از این است که حکیمان را بدین سبب حکیم می نامیم که اعمال صالح از وجود مخلصشان سراغ داریم.

۲۲/۱) اردوهای تفریحی، سفرهای زیارتی و بازدیدهای علمی که در مدارس رایج است در حکمت سرا چه جایگاهی دارد؟

بر اساس نوع نگرش به انسان و اعتقاد به لزوم دید آیت بین او و لزوم توجه به سیر آفاقی و انفسی که در منابع دینی ما ذکر گردیده است، مجموعه عملکردهایی که مصادیق سیر آفاقی به حساب می آید در حکمت سرا تحت عنوان "سیر و سیاحت" معرفی می گردد.

سیر و سیاحتها در حقیقت بستری مناسب هستند که حکمت جویان با ساحات گوناگون آشنا بشوند.

می توان گفت در همه ی مراحل ارائه ی ساحات ۳۲ گانه می توان از سیر و سیاحت بهره جست و از این رو به میزان شرایط و امکانات حکمت سرا و حکمت جویان، هدف بر استفاده ی متناسب از سیر و سیاحت تنظیم گردیده است.

مجموعه ی سیر و سیاحتها در حکمت سرا به ۹ نوع گوناگون تقسیم می شود که فهرست اجمالی آن عبارتند از:

۱- زیارت اماکن متبرکه	۲- مراکز تاریخی	۳- محافل سیاسی
۴- مراکز فرهنگی و دینی	۵- برنامه های ورزشی	۶- عرصه های اجتماعی
۷- مراکز علمی و پژوهشی	۸- طبیعت گردی	۹- دیدار با اشخاص

۲۳) گفته می شود هر حکمت جو دو دوره ی حدود چهارساله را طی می کند. چگونه معین می شود که حکمت جویی دوره ی اول را طی کرده است؟

ویژگی هایی که حکمت جو در طی دوره ی اول به دست می آورد حتما لازم نیست در مدت چهارسال انجام شود، بلکه بیان چهارسال یک پیشنهاد عمومی است و حکمت جو می تواند براساس شرایط خود این دوره را در زمان بیشتر یا کمتری طی نماید.

حکمت جویی دوره ی اول را طی کرده است که :

۱. از استعدادها و علایق خود به میزانی آگاهی نسبی پیدا کند که بتواند به صورت منطقی توانمندی های خود را در عرصه های گوناگون علمی، معرفتی، هنری و مهارتی معرفی نماید.

۲. به میزانی با ساعات ۳۲ گانه آشنایی پیدا کند که حداقل شناخت نسبت به تعریف، کاربرد و شخصیت های مرتبط با آن ساعات را داشته باشد.

۳. بتواند نیازهای جامعه ی خویش را در قالب ساعات ۳۲ گانه شناسایی، اولویت بندی و تقسیم بندی نماید تا شاگرد نعمت وجود خویش در جهت عبودیت و آرمان های الهی باشد. به طور خلاصه می توان گفت اصلی ترین ویژگی که لازم است حکمت جو در دوره ی اول پیدا کند دید آیت بین و عزم و اراده ی مورد تایید ولی و بازوگیر اوست.

در صورتی که خود حکمت جو، بازوگیر یا ولی حکمت جو احراز ویژگی های فوق را تایید نکنند، حکمت جو موظف است حداقل یک نیمسال دیگر به سعی در ساعات خود اضافه کند.

۲۴) چگونه حکمت جویی می تواند ساحتی را که نمی شناسد انتخاب کند؟

حکمت جو قبل از انتخاب ساحت، شناخت اولیه از ساحاتی که در آن نیمسال قابل عرضه هستند پیدا می کند.

این معرفی اولیه که قبل از انتخاب ساحت برای همه ی حکمت جویان عرضه می شود تبیین ساحت نام دارد.

برای تبیین ساحت از راه های زیر استفاده می شود:

۱. توجه به شناخت های قبلی حکمت جو از ساحت؛

۲. گفتگو با مدیر ساحت که موظف به رویارو کردن حکمت جو با ساحت است این رویارویی با استفاده از کتاب پلکان انتخاب ساحات صورت می گیرد. همان طور که یک مشتری با تابلو، ویتترین، مغازه دار، اجناس و پرو روبرو می شود، این کتاب، حکمت جو را با ساحت رو به رو می نماید.

در این کتاب برای هر ساحت چند صفحه اختصاص داده شده است. هر یک از ساحات در این کتاب توسط یک مدیر ساحت یا شخصی که توانایی تبیین آن ساحت را داشته باشد معرفی می گردد. تبیین هر ساحت بیشتر از یک تا سه جلسه فرصت نیاز ندارد و آخرین مرحله ی تبیین هر ساحت مرحله "پرو" نامیده می شود که حکمت جو می تواند سوالات خاص خود را به آن ساحت را به چند نفر متخصص که مشغول فعالیت در آن ساحت هستند عرضه کند و با پاسخی که دریافت می کند شناخت اولیه ای پیدا کند که بتواند جواب دهد: آیا بهتر است این ساحت را در چه زمانی انتخاب کند؟ آغاز، میانه یا پایان دوره ی اول حکمت جویی؟

(۲۵) آیا تکلیف نخواستن و آزاد گذاشتن حکمت جویان تا خود به مرحله‌ی خواستن برسند مغایر با اهداف تربیتی و تهذیب نفس نمی‌باشد؟

در حکمت‌سرا تکلیف همراه با اکراه رایج در مدارس به چشم نمی‌خورد بلکه چون تکلیف‌ها با انتخاب حکمت جو معین می‌شود به آن سعی گفته می‌شود.

تکلیف یک واژه‌ی مقدس دینی است که در مدارس به یک واژه‌ی منفور و طاقت فرسا تبدیل شده است.

انسان در تعریف حکمت‌سرا موجودی مکلف است که باید انتخاب‌گرانه به تکلیف خود عمل کند و انسان کامل کسی است که تکلیفی که خداوند برایش مقرر فرموده را انتخاب کند.

برای نیل و قرب به چنین مقامی به جای واژه‌ی تکلیف در مدارس از واژه‌ی سعی که آن هم یک واژه‌ی قرآنی است استفاده می‌گردد.

سعی در حکمت‌سرا عبارت از حالات ۱۴ گانه ایست که حکمت‌جو انتخاب‌گرانه خود را مکلف به انجام آن می‌داند. در حقیقت حکمت‌جو، بدون تکلیف همراه با اکراه است و از بین سعی‌های گوناگون تکلیف خود را انتخاب می‌نماید.

این سعی‌ها توسط مدیر ساحت و حتی خود حکمت‌جو پیشنهاد می‌شود و به نام‌های زیر شناخته می‌شود:

۱-استماع	۲-مشاهده	۳-مکاتبه	۴-مناظره	۵-مصاحبه
۶-مقایسه	۷-معامله	۸-مکاشفه	۹-محاسبه	۱۰-ممارسه
۱۱-معارفه	۱۲-مطالعه	۱۳-محافظه	۱۴-مباحثه	

(۲۶) آیا حکمت جو می تواند مدارک تحصیلی مدارس و دانشگاه ها را هم بگیرد؟

کسب دیپلم، لیسانس و دکترا در حکمت سرا به هیچ وجه به عنوان هدف مطرح نیست، اما حکمت جو می تواند با توجه به انتخاب و اختیاری که دارد، هم زمان با فعالیت در حکمت سرا و به عنوان مکمل توانمندی های خود، مدرک رسمی مدرسه و دانشگاه را نیز کسب کند.

عملکرد حکمت جو در مورد مدرک به یکی از ۳ شیوهی زیر می تواند باشد:

شیوهی اول: کسب مدرک رسمی از نظام آموزشی مدرسه و دانشگاه به صورتی که لازم نباشد فرصت اصلی روزانه اش را در اختیار این مراکز قرار دهد مثلا جهت گرفتن دیپلم به صورت غیر حضوری و داوطلب آزاد عمل کند.

شیوهی دوم: حکمت جو از مدارک معادل موجود در جامعه مانند موارد زیر استفاده نماید.

۱. موسسات آموزشی که مدارک معادل ارائه می دهند ۲. آموزش های مجازی خارج کشور

۳. مراکز فنی و حرفه ای ۴. ثبت اختراعات کشوری و بین المللی

شیوهی سوم: حکمت جو خود را ملزم به وارد شدن به بسترهای نیازمند مدارک رایج در جامعه ندانسته و بنابراین قابلیت های خود را بر مقبولیت هایی که جامعه به ازای مدرک به وی می دهد، برتر دانسته و از بسترهای آزاد و بدون نیاز به مدارک رایج جهت معرفی خود استفاده می نماید. به عنوان مثال با ارائه مقالات علمی و یا عرضه کردن محصولات مهارتی خود توانمندی های خویش را به جامعه معرفی نماید.

۱) فرآیند ارزیابی حکمت جو در حکمت سرا چگونه انجام می گیرد؟

جایگزین واژه های امتحان ، ارزشیابی ، آزمون ، ارزیابی ، کوییز که در دبیرستان و دانشگاه رایج است در حکمت سرا، رشدیابی است.

مبانی رشدیابی حکمت جو با بهره گیری از شیوه های امتحان و ابتلا در نظام هستی است که در سند مبانی نظری به آن اشاره شده است.

اگر رشدیابی را آگاهی فرد و خدمت گزارانش از این که کجای مسیر رشدش قرار گرفته تعریف کنیم و هدف آن را مقایسه ی جایگاه فعلی با جایگاه قبلی و جایگاهی که باید باشد بدانیم، می توانیم شیوه های رشدیابی را به دو دسته تقسیم کنیم:

- حکمت جو خود را رشدیابی کند. در این جا دیگران به صورت غیر مستقیم در رشدیابی وی نقش دارند.

- دیگران طبق حدیث «المؤمن مرآة المؤمن» حکمت جو را رشدیابی کنند. بدیهی است اگر رشدیابی توسط خود فرد صورت نگرفته باشد، رشدیابی نیست، بلکه برداشت دیگران از وی است. بنابراین در رشدیابی که دیگران از حکمت جو می کنند، ضرورت دارد نتیجه ی آن به حکمت جو تفهیم گردد تا رشدیابی نتیجه بخش باشد.

نتیجه ی رشدیابی صحیح این است که حکمت جو ادامه ی مسیر خود را بتواند ترسیم کند، خطاهای گذشته را جبران کند و پیشرفت های گذشته را تداوم دهد و در یک کلام اهل استغفار و شکر شود.

(۲۸) آیا حکمت سرا به همکار جدید نیاز دارد؟ نیاز خود را چگونه تامین می کند و آیا دوره های آموزشی و استخدامی برگزار می کند؟

بله، پژوهشی بودن فعالیت های حکمت سرا از طرفی و گستردگی و عمق موضوع پژوهش از طرف دیگر ایجاب می کند که حکمت سرا همواره به نیروهای دلسوز، متعهد و متخصص نیازمند باشد. همکاریابی در حکمت سرا با آرمان عمل به آیه ی ۲۰۰ آل عمران دنبال می شود. از این رو هر همکار علاوه بر مسئولیت هایی که در ساختار حکمت سرا دنبال می کند به عنوان یک مدیر و پژوهش گر نیز ایفای نقش می نماید.

برای تامین نیروهای مورد نیاز به دو طریق عمل می شود:

۱. فراخوان عمومی یا تخصصی از مراکز و جوامع علمی و فرهنگی جهت ایجاد بستر ارتباط و مراجعه ی افراد کارآمد

۲. دعوت موردی اشخاص کارآمد از طریق همکاران موجود

افرادی که به هر دو روش فوق با حکمت سرا آشنا می شوند جایگاه و موقعیت مناسب همکاری خود را از طریق معبری که در ضمیمه ی ۳۳ تبیین گردیده خواهند یافت.

دوره‌های آموزشی مورد نیاز به حسب موضوع و مخاطب همواره قابل اجراست. در صورت وجود یک گروه مخاطب این دوره‌ها در قالب چند نشست یا عملیات و پروژه برگزار می‌شود مانند برگزاری دوره‌های بازوگیری.

در مواردی که مخاطب به صورت فردی به آموزش نیاز داشته باشد، آموزش در قالب همراهی با همکاران متخصص صورت می‌گیرد، به این صورت که یکی از همکاران یکی از افرادی که در آستانه‌ی همکاری قرار دارد را توجیه و همراهی می‌نماید.

اسامی همکاران

(۲۸/۱) همکاران حکمت سرا از آغاز تا کنون چه کسانی بوده‌اند؟

تشکل همکاران حکمت سرا از سال ۱۳۸۷ با فراخوان و دعوت از حدود ۴۰ نفر از دغدغه‌مندان فرهنگی آغاز شد.

جهت آشنایی با همکاران فعلی حکمت سرا توجه به موارد زیر مفید است:

۱. در تعریف همکار، گفته شده: همکار کسی است که مسئولیت یک یا چند قسمت از امور جاری و پژوهشی را به عهده گرفته و ضمن انجام وظیفه‌ی خود در قالب ساختار، خود را موظف به اصلاح و بهبودبخشی ساختار می‌داند.
۲. با توجه به تفاوت سطح تعامل همکاران سطوح تعامل به چهار نوع تقسیم شده است:

پیگیر   فعال   ارزیاب   رصدگر

۳. از بین همکاران اولیه، بیش از ۵۰ درصد همچنان تعامل خود را ادامه داده‌اند و بر اساس نیاز حکمت سرا و توان و علاقه‌ی همکاران، تعداد همکاران به صد نفر ارتقاء یافته است.
۴. اسامی همکاران به حسب ضرورت از طریق پشتیبانان پاسخگویی که مسئولیت به‌روز رسانی اسامی را دارند، قابل دریافت است.

۲/۲۸) موضوعاتی که همه‌ی همکاران حکمت‌سرا مخاطبش هستند چگونه به اطلاع همگان می‌رسد؟

با وجود امکانات رسانه‌ای پیشرفته‌ای که برای اطلاع رسانی می‌تواند در اختیار قرار گیرد یکی از روش‌های ارتباط و اطلاع رسانی بین همکاران با نام "شبکه‌ی یا حکیم" و با اهداف زیر طراحی گردیده است:

۱. شبکه‌ی یا حکیم به قصد ایجاد فرصت حداقلی جهت تعامل هر همکار با حداقل یکی دو نفر از دوستانش طراحی گردیده است.
۲. در هر ماه حداقل یک بار از این شبکه استفاده می‌شود.
۳. موضوعات منتقل شده در این شبکه فقط مواردی است که شایسته است همه‌ی همکاران مطلع باشند.
۴. در این شبکه هر فرد می‌داند که از چه کسی باید خبر را دریافت کند و اکثریت افراد پس از دریافت خبر موظف به انتقال خبر به یک تا سه نفر از دوستان نزدیک خود هستند.
۵. ابزار خبر رسانی در این شبکه بیشتر در قالب پیامک‌های کوتاه طراحی شده است.
۶. سابقه‌ی این شبکه به سال ۱۳۹۰ بر می‌گردد و تا پایان سال ۱۳۹۵ تعداد ۲۲۳ پیام توسط این شبکه اطلاع رسانی و منتقل شده است.

(۲۹) تعامل و همکاری کسانی که در حکمت سرا با یکدیگر تعامل دارند چگونه مدیریت می شود؟

هدف تعامل و همکاری در حکمت سرا یافتن راهکارهای بیشتر جهت عمل به دستورات اجتماعی قرآن و عترت است.

شرط لازم موفقیت تشکیلات حکمت سرا این است که هر یک از افراد مرتبط با هم، رشد و موفقیت شخصی خود را در اولویت بدانند. برای دستیابی به این مهم، مدیریت نیروی انسانی از اصول زیر پیروی می کند:

۱. معرفی جایگاه سازمانی فقط به وسیله مسئولین تعیین نمی شود، بلکه اگر شخصی توانمندی

خاصی داشته باشد که در جایگاه سازمانی پیش بینی نشده باشد، می تواند نسبت به ایجاد جایگاهی که بتواند در آن فعالیت کند مبادرت بورزد.

۲. جهت نظم و هماهنگی بین فعالیت ها، ساختار حکمت سرا به دو قسمت طراحی و عملیات

تقسیم شده است که هر فرد می تواند در یک یا هر دو قسمت طراحی و عملیات فعالیت داشته باشد.

۳. همکاری و تعامل هیچ فردی به عنوان کارمند مطلق یا کارفرمای مطلق نمی باشد و هر کس

علاوه بر خدماتی که از مجموعه دریافت می کند، در ارائه خدمات به دیگران مسئولیتی را بر عهده می گیرد.

۴. فعالیت های طراحی با عنوان "لقمان" با هماهنگی شورای راهبردی و با رویکرد استفاده از

عقل جمعی مدیریت می شود.

- فعالیت‌های عملیاتی پسران تحت عنوان "سلمان" از طریق مشورت با حکمت‌جویان پسر و اولیای آنها، با مدیریت یکی از داوطلبان خدمت‌گزاری انجام می‌شود.

- فعالیت‌های عملیاتی دختران تحت عنوان "کوثر" با مسئولیت‌مدیری است که توسط هیئت امنای حکمت‌سرای کوثر مشخص می‌گردد.

جایگاه رسمی

۳۰) حکمت سرا زیر نظر کدام سازمان یا موسسه‌ی دولتی است و محورهای قانونی فعالیت آن چیست؟

حکمت سرا یک نهاد خودجوش مردمی است و وابستگی به هیچ شخص، جناح و یا نهاد دولتی ندارد.

جایگاه حقوقی و فعالیت‌های حکمت سرا از طرق مختلفی جنبه‌ی قانونی پیدا می‌کند که در دو محور زیر خلاصه می‌شود.

۱. بسیاری از فعالیت‌ها توسط اولیای حکمت جوین صورت می‌گیرد و هر ولی با توجه به ولایت و حق قانونی که بر فرزندش دارد، اقدام به اجرای برنامه‌های تعلیم و تربیتی می‌نماید. به عنوان مثال اردوهای برون شهری معمولاً با مسئولیت و همراهی ولی هر حکمت جو برگزار می‌شود.

۲. در کنار بهره‌مندی از تولیت اولیای حکمت جو، تعدادی مجوز نیز برای برخی از فعالیت‌های مرتبط با حکمت جوین پیش‌بینی شده است که از جمله آن‌ها عبارتند از:

الف) شرکت رهپویان حکمت بنیان جهت فعالیت‌های اقتصادی

ب) انتشارات اندیشکده‌ی فؤاد جهت فعالیت‌های نشر و مطالعاتی

پ) موسسه‌ی فرهنگی کانون اخلاق حکمت جوین جهت فعالیت‌های فرهنگی

ت) موسسه‌ی تبلیغی حضرت علی اصغر علیه السلام جهت انسجام اولیاء

(۳۱) فرآیند ارزیابی طرح‌ها و فعالیت‌ها در حکمت‌سرا چگونه صورت می‌گیرد؟

به منظور بهره‌مندی بیشتر از صاحب نظران و اندیشمندان، همواره در حکمت‌سرا سعی بر این بوده که محتواهای تولیدی به افراد خبره عرضه گردد و از نظرات ایشان استفاده شود.

توضیح این که در مسیر فعالیت پژوهشی به نیروهای انسانی زیادی نیاز است.

بعضی از نیروها که امکان فرصت‌گذاری در انجام پژوهش را دارند، مسئولیت تولید محتوا را به عهده می‌گیرند در کنار چنین عزیزانی از نظرات دیگر افراد توانمند که به هر دلیلی امکان تولید پژوهش را ندارند در قالب ارزیاب استفاده می‌شود.

ارزیاب کسی است که:

- ۱- در یک یا چند رشته‌ی مورد پژوهش حکمت‌سرا تخصص دارد.
- ۲- مسئولیت تولید محتواهای حکمت‌سرا یا ضمانت حسن اجرای آنها را به عهده ندارد.
- ۳- فرصت مطالعه و بررسی یک یا چند محتوای تولیدی حکمت‌سرا را دارد.
- ۴- حق مراجعه و مشاهده‌ی همه‌ی محتواهای تولیدی و عملیاتی فضاها را دارد.
- ۵- راجع به محتوای مورد تخصص خود اظهار نظر می‌کند.

حکمت‌سرا در مقابل اظهار نظر چنین اشخاصی خود را ملزم به ویرایش و بازنگری در محتوا می‌داند.

۳۲) طراحی برنامه‌های حکمت‌سرا توسط چه کسانی انجام می‌شود و هماهنگی بین طراحی و اجرای برنامه‌ها چگونه صورت می‌گیرد؟

برنامه‌های حکمت‌سرا توسط همکارانی انجام می‌شود که هر کدام حداقل با یکی از اعضای شورای راهبردی در تماس مستقیم هستند.

همه‌ی فعالیت‌های پژوهشی و محتواهای تولید شده یا در حال تولید در قالب ضمائ کتاب حکمت‌سرا در حال انجام است. این ضمائ تقریباً ۹۰ عنوان است و هر یک توسط یک نفر یا یک تیم مطالعاتی، تولید یا به‌روز رسانی می‌شود.

تدوین‌گران ضمائ یا عضو شورای راهبردی هستند و یا با یکی از اعضای شورای راهبردی هماهنگ هستند. هر یک از اعضای شورای راهبردی نیز علاوه بر این که مسئولیت هماهنگی و توجیه تدوین‌گران را دارند، موظفند خود را با دیگر اعضای شورای راهبردی هماهنگ نمایند که هم‌سو بودن و سرعت عمل فعالیت‌ها براساس سند راهبردی و مبانی حکمت‌سرا لحاظ شود.

در یک طبقه بندی کلی می‌توان ۹۰ ضمیمه را در ۹ مورد زیر خلاصه نمود:

۱- مبانی، ارکان و اصول	۲- بازوگیری	۳- ساحات ۳۲ گانه و روش ساختی
۴- شیوه‌های عملیاتی پسران	۵- شیوه‌های عملیاتی دختران	۶- تمهیدات قبل از حکمت‌جویی (حکمت‌دوستی- کودک‌سرا)
۷- نقد و بازخوردگیری	۸- مستندات متفرقه	۹- تشکیلات و سازماندهی

(۳۳) چه راهی وجود دارد تا علاقه‌مندان به آشنایی با حکمت‌سرا جایگاهی مناسب برای تعامل با حکمت‌سرا را

بیابند و به سمت آرمان‌های آن حرکت نمایند؟

از شناخت اولیه‌ی هر فرد تا همکاری وی در حکمت‌سرا، مسیر و مراحل زیر طی می‌شود:

۱. آشنایی با مسئول معبر که زیر نظر روابط عمومی حکمت‌سرا است به نحوی که مخاطب

جدید بتواند سوالات اولیه‌ی خود را از مسئول معبر پرسد.

۲. مسئول معبر براساس شناخت مخاطب و نیاز حکمت‌سرا حداقل یکی از مستندات را در

اختیار مخاطب جدید قرار می‌دهد و مسئول معبر حداقل سه جایگاه را به مخاطب به

صورت اجمالی معرفی می‌کند.

۳. مخاطب پس از مطالعه و شناسایی کلی جایگاه‌ها، حداقل دو جایگاه را انتخاب می‌کند.

۴. مسئول معبر، مخاطب را به مسئولین جایگاه‌هایی که انتخاب کرده معرفی می‌کند.

۵. مخاطب جدید زمان‌های ثابتی از هر هفته‌ی خود را جهت آشنایی گام به گام با مسئول

جایگاه تنظیم می‌کند.

۶. مسئولین جایگاه امکانات شناخت از جایگاه را از طریق تعامل با مخاطب جدید برای وی

فراهم می‌کنند و گزارش این تعامل را به مسئول معبر ارائه می‌دهند.

۷. مخاطب نتایج تعامل خود با جایگاه‌های مورد تعامل را به مسئول معبر ارائه می‌دهد.

۸. مسئول معبر براساس نتایج دریافتی از مسئولین جایگاه‌ها و نظر نهایی مخاطب جدید یکی از جایگاه‌ها را به عنوان موضوع فعالیت مخاطب جدید تایید کرده و به افراد زیر اعلام می‌کند:

الف) مخاطب جدید   ب) مسئول جایگاه   ج) مسئول جانمایی

۹. مخاطب جدید در جایگاهی که انتخاب نهایی کرده و معرفی شده، همکاری خود را شروع می‌کند.

۳۴) چرا سایت حکمت سرا آرمان‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های حکمت سرا را تبلیغ گسترده نمی‌کند؟

براساس سند راهبردی حکمت سرا، معرفی گسترده این طرح از سال ۱۴۰۰ آغاز می‌گردد از

این رو رویکرد سایت تا قبل از این سال عبارت است از:

۱. ارائه‌ی تصویر کلی از حکمت سرا فقط جهت مرتب‌تین با حکمت سرا و افرادی که به دنبال آشنایی با این مجموعه هستند و امکان ارتباط حضوری ندارند.
۲. مستندسازی داشته‌های نظری و عملی به گونه‌ای که از سایت جهت ثبت مستندات به نحوی استفاده گردد که پس از سال ۱۴۰۰ و به‌روز رسانی کردن محتواها امکان معرفی طرح در سطح گسترده فراهم آید.

پیش‌بینی برنامه‌ی سایت تا سال ۱۴۰۰ و خلاصه‌ای از گذشته‌ی آن به شرح زیر است:

سال ۱۳۹۰: ثبت و راه اندازی اولیه‌ی سایت

تا سال ۱۳۹۳: تدوین استراتژی بهره برداری از سایت

سال ۱۳۹۴: طراحی سایت براساس استراتژی‌های تعیین شده

سال ۱۳۹۵: شروع بارگزاری مطالب توسط اعضای شورای راهبردی

سال ۱۳۹۶: ایجاد فضای ارتباطی همکاران و حکمت جویان با سایت

سال ۱۳۹۷: ایجاد فضای ارتباطی با مراکز هم‌سو و هم‌افزا از طریق ارتباط با همکاران و

حکمت‌جویان

سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹: ترجمه‌ی سایت به حداقل دو زبان زنده‌ی دنیا به اضافه‌ی بهره‌برداری عمومی

در ایران

سال ۱۴۰۰: رونمایی عمومی جهت بهره‌برداری عموم از سایت

۳۵) انسجام افرادی که به حکمت سرا کمک معنوی و مادی می کنند و یا قصد کمک دارند چگونه صورت می گیرد؟

هر شخص می تواند به عنوان مدیر، مسئول، همکار، حکمت جو، پشتیبان فکری و حتی دعاگو در تعامل با حکمت سرا باشد. این اشخاص در هر جایگاهی از تعامل که قرار بگیرند به عنوان مجمع مرتبطین (خیرین) نامیده می شوند.

هدف راهبردی این جمع، تجمع سرمایه های انسانی، امکانات مادی - معنوی و بهره مندی از آن ها است به عبارت دیگر هدف جمع را می توان شکر عملی از نعمت الفت بین اجزای مجمع دانست.

وظایف هر یک از این اعضا عبارت است از:

۱. اطلاع عمومی از فعالیت ها

۲. سعی در مشارکت های مادی، معنوی و حضور در گردهمایی ها

این افراد معمولاً در تجمع های مستقل از حکمت سرا با یکدیگر ارتباط دارند. از جمله می توان به جمع های زیر اشاره نمود:

۱. جمع پیشکسوتان با قدمت هفتاد ساله

۲. جمع چهارشنبه شب ها با قدمت سال ۱۳۶۲

۳. جمع های پنج شنبه شب ها با قدمت سال ۱۳۶۵

۴. جمع شنبه شب ها با قدمت سال ۱۳۷۵

۵. جمع دوشنبه شب ها با قدمت سال ۱۳۸۷

۶. جمع حکمت جویان سلمان با قدمت سال ۱۳۹۱

۷. جمع حکمت جویان کوثر با قدمت سال ۱۳۹۳

۸. جمع همکاران لقمان با قدمت سال ۱۳۸۷

۹. جمع کودکان سرا شامل خانواده‌هایی که فرزند خردسال دارند.

لازم به تذکر است هویت این جمع‌ها مستقل از حکمت سراست و اکثریت آن‌ها قبل از شروع فعالیت حکمت سرا به صورت خودجوش و مردمی تشکیل شده‌اند و از آن‌جا که بیش‌ترین فراخوان همکاری در این جمع‌ها صورت گرفته، نام آن‌ها ذکر گردیده است.

(۳۶) حکمت سرا چگونه حکمت جو می پذیرد و اولین حکمت جویان چه کسانی بودند؟

حکمت سرا برای پذیرش حکمت جویان دارای ضوابط و قوانینی است که مطابق با اهداف و ارکان حکمت سراسر است .

فرآیند پذیرش حکمت جو دو انتظار را پاسخ می دهد :

۱- انتظار می رود در این فرآیند حکمت جو و والدینش به شناخت کافی نسبت به حکمت سرا دست یابند تا با اختیار خود به یک انتخاب آگاهانه پردازند .

۲- انتظار می رود در مراحل پذیرش حکمت جو، مسئولین حکمت سرا نیز به شناخت کافی از حکمت جو و خانواده اش دست یافته تا پس از ورود حکمت جو به حکمت سرا بتوانند به نحو احسن به وی خدمت رسانی نمایند .

برای دستیابی به انتظارات فوق از حدود یک سال قبل از ورود حکمت جو به حکمت سرا بستر آشنایی هر چه بیشتر میان او و والدینش با حکمت سرا فراهم می شود . این بستر می تواند در قالب مدرسه ی بدون زنگ در حکمت سراهای تابستانه، اردوهای دانش آموزی، بسترهای علمی ، فرهنگی و... باشد .

اولین حکمت جویان نیز پس از طی کردن این دوران که حکمت دوستی و حکمت خواهی نامیده می شد در اول مهر ۱۳۹۱ فعالیت خود را آغاز نمودند. تعداد اولین حکمت جویان هفت نفر بودند که در طول یک سال به چهارده نفر رسیدند.

(۳۷) ویژگی های منحصر به فرد حکمت سرای دختران چیست؟

حکمت سرای کوثر که افتخار خدمت گذاری به اولین دختران مهاجر از دبیرستان را داشت از سال ۹۳ با حضور بیست حکمت جو فعالیت خود را آغاز کرد و در بسیاری از موارد طرح های اجرا شده در حکمت سرای سلمان را به روز رسانی و بومی سازی نمود.

حکمت سرای کوثر علاوه بر وجوه اشتراکی که با حکمت سرای سلمان دارد، دارای ویژگی های منحصر به فردی است که عبارتند از:

۱. از نظر ساختار، زیر نظر هیئت امنایی است که اولیای حکمت جویان بتوانند در امور کلان آن مثلا انتخاب مدیر، صاحب نظری مستمر داشته باشند.
۲. از نظر انتخاب همکاران خدمت گزار، اولویت با خدمت گذاری مادران حکمت جو است.
۳. از نظر جنسیت خدمت گزاران، معمولا حضور مدیران ساحت یا مدرسان مرد هم زمان با حضور پدران حکمت جو و یا محارم آنهاست.
۴. از نظر مکان های قابل استفاده، اولویت با مکان های مکنون و در پناه خانواده است.
۵. از نظر محتوای ارائه شده، اگرچه در فهرست بندی هم چون پسران است اما بعضی عناوین فهرست ها با توجه به رسالت رب البیتی (مدیریت خانواده) برجسته می گردد.

۳۸) تفاوت دختر و پسر از نظر مبانی حکمت سرا چیست؟

در مبانی انسان شناسی در حکمت سرا، دختر و پسر هیچ گونه تفاوت ماهوی و فطری ندارند. ریشه‌ی تفاوت دختر و پسر در بعد مادی و جسمانی آنهاست و به واسطه‌ی تفاوت‌های مادی که دارند در روحيات، مسائل معنوی و روحی آنها تاثیرات قابل توجهی می‌توان دید.

با توجه به اصل فوق محتوای کلی علوم و معارف و شیوه‌ی عرضه‌ی آنها بین دختران و پسران یکسان است و هرگونه تفاوت در محتوا و شیوه به یکی از دو دلیل زیر است:

۱. نیازها و تقاضاهای حکمت جویان: با توجه به حق انتخابی که هر حکمت جو دارد، دختران در انتخاب موضوعات متفاوتی که در هر عرصه‌ی علمی به آنها عرضه می‌شود مواردی را گزینش می‌کنند که مورد نیاز خود و جامعه‌ی آنهاست. اگرچه ممکن است این موضوعات با موضوعاتی که پسران انتخاب کرده‌اند، متفاوت باشد اما این تفاوت به معنی عرضه‌ی متفاوت علوم به آنها نمی‌باشد مثلاً در عرضه‌ی روخوانی قرآن اعتقاد بر این است که لازم است همه‌ی سوره‌های قرآن به حکمت جویان دختر و پسر عرضه شود و بیان گردد که بهره‌ی دختران از سوره‌ی مریم (س) و بهره‌ی پسران از سوره‌ی یوسف (ع) بیشتر است و این بدان معنی است که نباید عرضه‌ی قسمتی از علوم را برای جنس‌های دختر و پسر محدود کنیم.

۲. رویکردها و عملکردهای خدمت گزاران: از آن جا که خدمت گزاران دختران و پسران معمولاً از جنس خودشان هستند، در شیوهی خدمت‌گزاری، تفاوت‌های جنسیتی به صورت طبیعی اعمال می‌شود. این بدان معنی است که بدون استفاده از دستورالعمل‌های محدودکننده و بر اساس صلاحدید خدمت‌گزاران، خدمات مشترک و یا گوناگونی به هر دو جنس عرضه می‌گردد.

برای توضیح مطلب فوق می‌توان به جایگاه دختر و پسر در خانواده اشاره کرد، که هر دو از همه‌ی خدمات خانواده بهره می‌برند ولی ارتباط‌هایی که دختر با مادر و پسر با پدر دارد، می‌تواند تفاوت‌های جنسیتی آن‌ها را مورد توجه قرار دهد.

۳۹) آیا بابت ثبت نام، مبلغی از حکمت جویان دریافت می شود؟ مشکل خانواده های بی بضاعت چگونه حل می شود؟

حکمت سرا، تلاش کرده است تا مشکل مالی، مانع حکمت جو شدن فرزند هیچ خانواده ای نشود. خیرین و دلسوزان تعلیم و تزکیه در حکمت سرا در این زمینه به خانواده های عزیزان دارای مشکل مالی کمک خواهند کرد.

خدمات فرهنگی حکمت سرا به مخاطبین مابه ازاء مادی ندارد و هیچ حکمت جویی در برابر استفاده هایی که از برنامه های حکمت سرا می کند موظف به پرداخت وجه مادی نمی باشد. این رویه با الهام از عبارت شریف "لااسئلكم علیه اجری" گرفته شده است و اعتقاد براین است که مخارج مورد نیاز از راه های گوناگونی جز طلبکاری مادی از حکمت جویان قابل تامین است.

البته اولیای حکمت جویان می توانند به عنوان خیراندیش، به حکمت سرا هدایای مادی و معنوی داشته باشند.

برای تامین مخارج مورد نیاز از راه های زیر استفاده می شود:

- ۱- بهره مندی از یاری مساعدت خیرین
- ۲- استفاده از نیروهای خدمتی که بدون چشم داشت مادی خدمت می کنند.
- ۳- انجام پروژه هایی که می تواند نیازمندی های مادی را مرتفع نماید.
- ۴- ایجاد فرصت برای حکمت جویان و اولیای آنها جهت انجام خدمات مادی به عنوان هدیه.

۴۰) برای آسیب شناسی و راهکارهای آن در حکمت سرا چه تدبیری شده است ؟

وظیفه‌ی عقلی و تدبیری حکمت سرا حکم می‌کند ضمن عرضه‌ی برنامه‌های خود، سوء استفاده‌های احتمالی از آن برنامه‌ها را نیز در نظر بگیرد.

از این رو آفت‌های احتمالی را پیش‌بینی و دسته بندی کرده و برای هر یک راهکارهایی پیشنهاد داده است.

این دسته بندی براساس ساختارهای موجود صورت گرفته است که در زیر به نمونه‌هایی از آن اشاره می‌شود:

الف) آسیب‌هایی که حکمت جویان در معرض آن قرار دارند: مثلا چه بسا حکمت جو از محاسن موجود در مدارس غافل بماند و نسبت به مدارس بدبین باشد نه واقع بین!

ب) آسیب‌هایی که شامل حال طراحان و مجریان برنامه‌های حکمت سرا خواهد شد: مثلا ممکن است همکاران و مجریان حکمت سرا با دیدن محاسن و ضرورت‌های فعالیت‌های حکمت سرا احساس کنند راه دیگری برای تحصیل علم و تربیت وجود ندارد و به مطلق انگاری دچار شوند.

پ) آسیب‌هایی که اولیای حکمت جویان در معرض آن قرار می‌گیرند: مثلا ممکن است اعتماد صحیح اولیای حکمت جو به حکمت سرا، منجر به انفعال و بی توجهی والدین به وظایفشان شود.

اهمیت توجه به آفت‌های متصور در حکمت‌سرا کمتر از اهمیت توجه به اهداف و آرمان‌های حکمت‌سرا نیست از این رو امید است هم‌ی دست‌اندرکاران و مخاطبین، جهت شناسایی، پیشگیری و جبران آفت‌های احتمالی، نقادانه دلسوز یکدیگر باشند.

(۴۱) تاریخچه و فرآیندی که موجب طرح و عملیات حکمت‌سرا شد چه بوده است؟

از سال ۱۳۸۷ حدود ۴۰ نفر از کسانی که تعامل‌های فرهنگی ۱ تا ۲۵ ساله داشتند، به منظور همکاری در طرح گرد هم آمدند و تدوین طرح جایگزین را وظیفه‌ی خود دانستند، و درصدد طراحی نمونه‌ای عملیاتی برای تعلیم و تربیت از سن بلوغ تا اشتغال و ازدواج برآمدند. این فعالیت تحت عنوان «ماکت حکمت‌جویی» آغاز شد.

در سال ۱۳۸۷ مجموع فعالیت‌های مورد نیاز برای عملیاتی شدن این پژوهش پیش‌بینی گردید و با محاسبه‌ی مقدمات مورد نیاز، سال ۹۱ به عنوان سال شروع اولین عملیات در نظر گرفته شد.

در سال ۹۱ در حالی که ۵۰ درصد از تحقیق متقن شده بود با حداقل بضاعت موجود و به لطف و حول و قوه‌ی الهی خدمت‌گزاری برای ۷ حکمت‌جوی پسر مهاجر از دبیرستان آغاز گردید.

این تعداد در طول یک سال به ۱۴ نفر رسید و تحت عنوان حکمت‌سرای پسران "سلسبیل" و سپس "سلمان" ادامه‌ی فعالیت داد.

در سال ۹۳ عملیات خدمت‌گزاری به دختران نیز برای حدود ۲۰ حکمت‌جوی دختر و تحت عنوان حکمت‌سرای "کوثر" آغاز شد و بحمدلله تاکنون (سال ۱۳۹۵) ادامه دارد.

۴۱/۱) سوابق آشنایی همکاران حکمت سرا بایکدیگر چه بوده است؟

چهل نفری که به عنوان فراخوان شدگان اولیه ی همکاری در طرح دعوت شدند تعامل و فعالیت های گوناگونی را از قبل تجربه کرده بودند.

یکی از تجربه های موفق تعدادی از این چهل نفر، طرح زائر بود که مشخصات زیر را داشت:

۱. کاملا مردمی بود و وابستگی به مرکز و موسسه ی خاصی نداشت.
۲. برای مخاطبین دبیرستانی دختر و پسر طراحی شده بود.
۳. با یکی از قرض الحسنه های موفق شهر هماهنگ شده بود که مخاطبین در این دوره را از وام های زیارتی بهره مند کند.
۴. خدمت گزاران به مخاطبین، خانم ها و آقایانی بودند که بعدا در خدمت رسانی به طرح حکمت سرا کمک شایانی داشتند.
۵. روش خدمت رسانی به مخاطبین به این صورت بود که هر مخاطب گروهی سه تا پنج نفره را انتخاب می کرد و هر گروه سیر مطالعاتی شامل چهار موضوع را طی می نمود.
موضوعات مطالعاتی عبارت بودند از:

۱- زیارت   ۲- شفاعت   ۳- توسل   ۴- هجرت

از همه ی اعضای گروه به صورت فردی آزمون گرفته می شد و نمره ی جمعی گروه به عنوان شاخص پیشرفت گروه به حساب می آمد. ضمن این که برای هر گروه یک پشتیبان معرفی هم خدمت گزار بود.

طرح مضطرب

۴۲/۲) همکاران حکمت‌سرا قبل از شروع طرح حکمت‌سرا چگونه منسجم شده‌اند؟

یکی از راه‌های انسجام نیروهای فرهنگی دغدغه‌مند که کمک شایانی به شکل‌نیروهای اولیه‌ی همکار در حکمت‌سرا نمود " طرح مضطرب " بود.

ویژگی‌های شاخص طرح مضطرب عبارت بود از:

۱. این طرح پس از جسارتی که به حرم مطهر سامرا در سال ۸۴ انجام شد، شکل گرفت.
۲. هدف از شکل‌گیری این انسجام، تقویت بنیه‌های علمی و معرفتی در مقابل فرقه‌ی ضاله‌ی وهابیت و دشمن مسلمان اعلام شده بود.
۳. موضوعات مطالعاتی افرادی که در این طرح بودند عبارت بود از:
  - الف) قرآن (ب) تاریخ شیعه (پ) مباحث کلامی مربوط به امامت (ت) زبان عربی و انگلیسی
۴. روش انجام در بین افراد این‌گونه طراحی شده بود که هر فرد با یک تا سه نفر از افراد مرتبط با خود مطالعه و اطلاعات خود را مبادله می‌نمود سپس با یکدیگر گعده‌های معرفتی تشکیل می‌دادند و در هر ماه یک‌بار در تجمع‌های عمومی اطلاعات خود را مبادله می‌کردند.
۵. سرانجام طرح مضطرب به شناسایی افرادی منجر شد که همکاران اولیه‌ی طراحی حکمت‌سرا به حساب می‌آمدند.

۴۲) گفته می‌شود اولین آشنایی عملی دانش آموزان مدارس با روش حکمت‌سرا " مدرسه‌ی بدون زنگ " است. منظور از آن چیست؟

حکمت‌جویان در حکمت‌سرا به میزان شناخت و اراده‌ای که دارند، از حق انتخاب حداکثری برخوردارند، بنابراین لازم است قبل از دوره‌ی حکمت‌جویی، انتخاب در زندگی را بیش از آن چه در مدرسه داشته‌اند، تجربه و تمرین نمایند.

معمولاً دانش آموز در مدرسه از انتخاب حداقلی برخوردار است به این معنی که برای هر ساعت وی برنامه و کلاس از پیش تعیین شده‌ای تنظیم گردیده که ملزم به استفاده از آن است. مدرسه‌ی بدون زنگ، پل ارتباطی بین مدرسه و حکمت‌سراست تا دانش آموز بتواند از حق انتخاب بیشتری استفاده کند.

روش مدرسه‌ی بدون زنگ این است که مخاطبین در آغاز ورود به محل آموزش به جای این که به یک کلاس هدایت شوند با مکان‌های مختلفی (غرفه) که جهت ارائه‌ی موضوعات مختلف پیش‌بینی شده، آشنا می‌گردند. این کار توسط فردی به عنوان شفیق، بازوگیر موقت یا راهنما صورت می‌گیرد.

پس از آشنایی با نقشه و موضوعات موجود در مکان آموزش، مخاطب حق دارد هر یک از غرفه‌های مورد نیاز خود را انتخاب و بر اساس سوالی که از آن غرفه دارد با مدیر غرفه (جایگزین معلم کلاس) گفتگو کند.

تشخیص زمان خروج از غرفه به عهده‌ی مخاطب و با راهنمایی مدیر غرفه است.

در روش فوق مخاطب می‌تواند بدون شنیدن صدای زنگ در غرفه‌های مختلف حضور پیدا کند. در طول این فعالیت برگه‌ای تحت عنوان "گذر عمر" در دست اوست که گزارش مراجعه‌ی

او به غرفه‌ها توسط خودش و مدیران غرفه در آن ثبت می‌شود و به شخص شفیق و راهنما عرضه می‌شود تا شفیق، حکمت‌دوست و حکمت‌خواه را در انتخاب‌های بهتری یاری نماید.

با توجه به این که در مدرسه‌ی بدون زنگ از غرفه‌های گوناگونی به عنوان جایگزین کلاس استفاده می‌شود، پیشنهاد می‌شود جهت آشنایی بیشتر با مدرسه‌ی بدون زنگ، ضمیمه‌ی ۲۰/۱ با عنوان "غرفه‌داری" را نیز مورد عنایت قرار دهید.

۴۳) مهم‌ترین و بیش‌ترین موضوعاتی که موجب ابهام و پرسش افراد راجع به حکمت‌سرا شده چه بوده؟ و چگونه رفع ابهام گردیده است؟

یکی از فعالیت‌های حکمت‌سرا که در طول مسیر پژوهشی انجام شده دریافت پرسش‌ها و ابهام‌هایی است که افراد مختلف نسبت به این طرح ارائه کرده‌اند موضوع این سوالات بسیار متنوع است و سعی گردیده با ادبیات پرسش‌گران در مجلدی به عنوان سوالات مردمی تنظیم گردد. طبقه بندی این سوالات، موضوعی می باشد و بر اساس عناوین ضمائ کتاب حکمت‌سرا مرتب گردیده است.

از مجموع حدود ۳۰۰ سوالی که تاکنون جمع آوری شده است موضوعات زیر بیش‌ترین فراوانی را داشته است:

۱- روش آموزش (روش ساحتی)

۲- بازوگیر

۳- مبانی نظری و ارکان حکمت‌جویی

۴- حکمت‌سراهای عملیاتی (سلمان و کوثر)

۵- مدرک و شیوه‌های رشدیابی

اگر چه پاسخ همه‌ی این سوالات را می‌توان در کتاب حکمت‌سرا و ضمائ آن دریافت ولی سعی بر این بوده است که برای هر سوال، پاسخی کوتاه و روان ارائه گردد. علاوه بر مکتوب نمودن پاسخ به سوالات مردمی در زمستان سال ۹۵، برای هر یک از موضوعات حدود چهل‌گانه، حداقل یک نفر مشخص گردیده است که توضیحات تفصیلی راجع به سوالات مردمی را در سال ۹۶ پشتیبانی نماید.

۴۳/۱) آیا نقشه‌ای اجمالی جهت یافتن پاسخ پرسش‌های افراد پیرامون حکمت‌سرا، تهیه شده است؟

متنی که در دست شماست پیرامون حدود ۹۰ موضوع می‌باشد که هر یک از موضوعات دارای متنی مستقل و جزوه‌ای تدوین شده و یا در حال تدوین می‌باشد.

به عبارت دیگر خلاصه‌ترین معرفی از حکمت‌سرا در قالب کتاب "نقش مردم در تحول بنیادین دبیرستان و دانشگاه" انجام شده است و با توجه به این که این کتاب به همگی مطالب حکمت‌سرا به طور اجمال پرداخته است، هر مطلب از کتاب که نیاز به توضیح و تفصیل داشته است، در قالب ضمیمه‌ای از کتاب قابل ارائه می‌باشد.

از آنجا که تعداد ضمایم کتاب به ۹۰ عنوان می‌رسد، شایسته بوده است که نقشه‌ای اجمالی برای کسانی که قصد آشنایی با کلیات این طرح را دارند، آماده شود. این نقشه، هم‌چون نقشه‌ی یک شهر است که بیننده را با میدان‌های اصلی شهر رو به‌رو می‌کند تا از طریق آشنایی با میدان‌ها بتواند دیگر مراکز شهر را شناسایی کند.

محورهای اصلی این نقشه همان میدان‌های شهر حکمت‌سرا می‌باشد عبارتند از:

۱- مبانی، ارکان و اصول	۲- بازوگیری	۳- ساحات ۳۲ گانه و روش ساختی
۴- شیوه‌های عملیاتی پسران	۵- شیوه‌های عملیاتی دختران	۶- تمهیدات قبل از حکمت‌جویی (حکمت‌دوستی-کودک‌سرا)
۷- نقد و بازخوردگیری	۸- مستندات متفرقه	۹- تشکیلات و سازماندهی

(۴۴) برنامه های آینده ی حکمت سرا چیست؟

حکمت سرا بر اساس سند راهبردی ان شاءالله برنامه هایی را تا سال ۱۴۰۳ پیش بینی نموده است که به صورت خلاصه به طراحی و عملیات تقسیم می شود:

۱. **حکمت سرای لقمان** که مسئولیت طراحی و پشتیبانی را به عهده دارد، برنامه های زیر را در نظر دارد:

الف) در کوتاه مدت: تدوین همه ی ضمائم، شناسایی و آماده سازی نیروهای انسانی مورد نیاز اعم از مخاطبین آینده که اکنون در نوزادی و کودکی به سر می برند و نیز تامین خدمت گزارانی که به عنوان همکار مورد نیاز می باشند.

ب) در میان مدت: معرفی حکمت سرا به مراکز هم هدف در تحول مردمی دبیرستان و دانشگاه و پشتیبانی معنوی از آنها

پ) در بلند مدت: معرفی حکمت سرا به حداقل دو زبان زنده ی دنیا

۲. **حکمت سرای کوثر و سلمان** که مسئولیت عملیات در واحد دختران و پسران را به عهده دارد، متعهد به برنامه های زیر است:

الف) در کوتاه مدت: تداوم ارتباط با حکمت جویان ورودی اول و بهره مندی از آنها در خدمت گزاری به دومین ورودی های حکمت سرا

ب) در میان مدت: اتمام خدمات به ورودی های اول که قابلیت ازدواج و اشتغال پیدا کرده اند.

پ) در بلند مدت: تصمیم گیری برای ورودی های بعدی

۴۴/۱) حکمت سرا چه خدماتی به کودکان کمتر از سن هفت سالگی می دهد؟

بر اساس آن چه در سند راهبردی و اهداف حکمت سرا آمده است؛ حکمت سرا ارائه ی هیچ گونه خدمات مستقیمی به افراد قبل از بلوغ را در دستور کار خود قرار نداده است. اما از آن جا که مخاطبین آینده ی حکمت سرا اکنون کودکان قبل از بلوغ و نیز کودکان زیر هفت سال هستند، برنامه های زیر را دنبال می کند:

۱. پدران و مادران کودکان زیر هفت سال که علاقه مند به مطالعه ی طرح حکمت سرا می باشند، شناسایی می شوند.
۲. والدین در قالب جمع های مردمی، متشکل و با هم مرتبط می شوند.
۳. اطلاعات مورد نیاز پدران و مادران از طریق معرفی مراکزی که خدمات مستقیم به کودکان می دهند در اختیار آنها قرار می گیرد.
۴. مباحث معرفتی و مبنایی مثل چگونگی انتقال مفهوم خداوند به کودک، نقش بازی در سیادت کودک و... فراخور نیاز والدین در اختیار آنها قرار می گیرد.

(۴۵) واژگان کلیدی رایج در حکمت سرا چیست و چگونه ساخته می شود؟

حکمت سرا به عنوان یک پژوهشگر به واژگان مختلف و کلماتی که چه بسا به دلیل استعمال غلط در عرف مردم معنای واقعی خود را از دست داده اند به دیده ی نقد می نگرد و برحسب ضرورت واژگان جدیدی را ابداع نموده از جمله:

-حکمت جو: جایگزین دانش آموز و دانشجو

-ساحت: جایگزین درس

-بازوگیر: جایگزین مشاور، دبیر راهنما و استاد راهنما

-رشدیابی: جایگزین ارزشیابی

-انتخاب: جایگزین آزادی

-سعی: جایگزین تکلیف

-انگیزه ی فطری: جایگزین جایزه

-مدیر ساحت: جایگزین معلم کلاس

-سیاحت: جایگزین اردو

مجموع این واژگان به حدود ۷۰ مورد می رسد.

۴۶) آیا بهتر نبود همه‌ی توضیحات تفصیلی راجع به کتاب حکمت‌سرا تدوین می‌شد و سپس حکمت‌سرا عملیات خود را شروع می‌کرد؟

به دو دلیل قبل از طراحی همه‌ی ضمائم، عملیات حکمت‌سرا آغاز گردیده است:

۱. برای این که یک طرح پژوهشی به دور از واقعیات جامعه نباشد، لازم است هم‌زمان با پژوهش‌های محدود ولی متقن عملیاتی که موجب بازخوردگیری از پژوهش باشد نیز، شروع گردد.

۲. ضرورت سرعت در انجام تحول دبیرستان و دانشگاه که دانش آموزان و دانشجویان را در معرض آسیب جدی فرهنگی قرار داده است ایجاب می‌کند که فرصت‌ها از دست نرود و هم‌زمان با پژوهش، عملیات نیز صورت گیرد.

به عنوان مثال شخصی را در نظر بگیرید که قبل از تکمیل نهایی ساختمان مسکونی خود، در یکی از اتاق‌های تکمیل شده، سکونت گزیده است در صورتی عملکرد این شخص موجه خواهد بود که اولاً برای نخستین بار به ساختمان‌سازی مشغول شده و از این رو خود را موظف می‌داند از هر قسمت ساخته شده‌ی ساختمان بازخورد گیری نماید. ثانیاً اگر این شخص منزل مناسبی برای سکونت نداشته باشد و این اتاق نیمه ساز نسبت به سرگردانی در کوچه و خیابان به او سرپناه

می‌دهد، شایسته است قبل از تکمیل نهایی ساختمان، به حد امکان از فضاهایی که ساخته شده بهره‌برداری نماید.

به عبارت دیگر می‌توان گفت پژوهش‌های حکمت‌سرا میدانی است و نمی‌توان در فضای تئوری و صرفاً طرح، پژوهش‌ها را به انجام رسانید از این رو از سال ۸۷ تا ۹۱ قسمتی از پژوهش‌ها به مرحله‌ای از بلوغ رسید و حکمت‌سرای سلمان در سال ۹۱ آغاز به کار نمود.